

ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

ЗА
ЛУПД ЗА ИЗГРАДБА НА КОМПЛЕКС СО ОСНОВНА
КЛАСА НА НАМЕНА БЗ-ГОЛЕМИ УГОСТИТЕЛСКИ
ЕДИНИЦИ НА КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 581, КП 582,
М.В. ЈАРУГА, КО ЛЌУБОДРАГ,
ОПШТИНА КУМАНОВО

НАЦРТ ИЗВЕШТАЈ

Март, 2019 година

Со цел навремено да се согледаат можните влијанија врз животната средина и здравјето на луѓето, како и социо - економските аспекти од реализација на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, согласно член 65, став 2 од Законот за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18), се наложи потребата за спроведување на Стратегиска оцена на животната средина.

Извештајот за Стратегиска оцена е потпишан од Експерт за Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина (видено од Копија на потврда, дадено во прилог).

Во подготовката на Извештајот за Стратегиска оцена на влијание врз животната средина учествуваа:

Емил Стојановски, дипл. инж. по заштита на животна средина,

Љупчо Аврамовски, дипл. економист,

Горенаведениот извештај за стратегиска оцена на животната средина согласно член 66 став (5) од Законот за животна средина е потпишан од лице кое е вклучено во листата на експерти за стратегиска оцена на влијанието врз животната средина која ја води Министерството за животна средина и просторно планирање. Како доказ за истото во прилог на извештајот е дадена копија на Потврдата со број 07-10997/2 од 26.12.2012 година дадена од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање.

Енвиро Ресурси, ДОО Скопје
Управител
Емил Стојановски

Имајќи предвид потребата од изработка на Извештај за стратегиска оцена врз животната средина за ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово како и одредбите од Законот за животна средина донесувам:

Р Е Ш Е Н И Е

За определување на експерт за изработка на Извештај за стратегиска оцена на животната средина

Емил Стојановски, дипломиран инженер, се определува за овластен Експерт за изработка на стратегиска оцена на животна средина за ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово.

Образложение:

Емил Стојановски, дипломиран инженер, ги исполнува условите пропишани со член 68 став (3) од Законот за животна средина на Република Македонија со тоа што има положен испит за Експерт за стратегиска оцена на животната средина како и е вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена врз животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање.

Енви́ро Ресурси, ДОО Скопје
Управител

_____
Емил Стојановски

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
Скопје

Број 07-10997/2
26.12. 2012, година

ПОТВРДА
за положен стручен испит за стекнување на
статус експерт за стратегиска оцена на животната средина

СТОЈАНОВСКИ Душан ЕМИЛ дипломиран инженер по заштита на животната средина од Скопје, роден на 01.03.1975 година во Скопје, Република Македонија, на ден 28.12.2010 година го положи стручниот испит за стекнување на професионално знаење за стратегиска оцена на животната средина, пред Комисијата за полагање на стручен испит за стратегиска оцена на животна средина, при Министерството за животна средина и просторно планирање, и се стекна со статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина и ги исполнува условите утврдени во член 68 од Законот за животна средина, со тоа се стекнува со право да биде вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Оваа потврда се издава врз основа на член 68 од Законот за животна средина („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/05; 81/05; 24/07; 159/08; 83/09; 48/10, 124/10; 51/11 и 123/12).

Министерство за животна средина и
просторно планирање

Министер,
М-р Abdilaqim Adem

Комисија за полагање на стручен испит за
стратегиска оцена на животната средина

Претседател,
М-р Јадранка Иванова

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Архивски бр. 07-23/21

Дата: 14.01.2011

Република Македонија
Министерство за
животна средина
и просторно планирање

Бул. "Гоце Делчев" бб
1000 Скопје,
Република Македонија
Тел. (02) 3251 400
Факс (02) 3220 165
Е-пошта: infoeko@moepp.gov.mk
Сайт: www.moepp.gov.mk

П О Т В Р Д А

Се потврдува дека АВРАМОВСКИ Методиа ЉУПЧО дипломиран економист од Скопје, роден на 01.03.1953 година, во Скопје, Република Македонија, на ден 30.12.2010 година го положи стручниот испит за стекнување на професионално знаење за стратегиска оцена на животната средина, пред Комисијата за полагање на стручен испит за стратегиска оцена на животна средина, при Министерството за животна средина и просторно планирање и се стекна со статус на експерт за стратегиска оцена на животната средина и ги исполнува условите утврдени во член 68 од Законот за животна средина за да биде вклучен во Листата на експерти за стратегиска оцена на животната средина што ја води Министерството за животна средина и просторно планирање на Република Македонија.

Оваа потврда се издава привремено за да му служи на споменатото лице, додека да се подготвува потврдата за положен стручен испит за експерт за стратегиска оцена на животната средина која се издава согласно членот 68 од Законот за животна средина („Службен весник на Република Македонија“ бр.53/05; 81/05; 24/07; 159/08; 83/09; 48/10 и 124/10).

Комисија за полагање на стручен испит за
стратегиска оцена на животната средина

Претседател,
М-р Јадранка Иванова

Број: 0805-50/150020190000837
Датум и време: 3.1.2019 г. 14:21:24

Дигитално потпишан од: Sistem za e-potvrdi
Централен Регистар на Република Македонија
Датум и час на потпишување: 03.01.2019 во 14:21:30
Издавач на сертификатот: KibsTrust Qualified Certificate
Services
Сертификатот е валиден до: 01.05.2021
Документот е дигитално потпишан и е правно валиден

/Електронски издаден документ/

ТЕКОВНА СОСТОЈБА

ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ	
ЕМБС:	6068448
Целосен назив:	Консултантско друштво ЕНВИРО РЕСУРСИ ДОО Скопје
Кратко име:	ЕНВИРО РЕСУРСИ ДОО Скопје
Седиште:	ЛОНДОНСКА бр.19 ТЦ-Тафталиџе/с3 лок1и2 СКОПЈЕ - КАРПОШ,
Вид на субјект на упис:	ДОО
Датум на основање:	27.1.2006 г.
Деловен статус:	Активен
*Вид на сопственост:	Приватна
ЕДБ:	4030006576746
Потекло на капиталот:	Домашен
Големина на субјектот:	микро
Организационен облик:	05.3 - друштво со ограничена одговорност
Надлежен регистар:	Трговски Регистар

ОСНОВНА ГЛАВНИНА	
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	419.900,00
Уплатен дел MKD:	419.900,00
Вкупно основна главнина MKD:	419.900,00

СОПСТВЕНИЦИ	
ЕМБГ/ЕМБС:	0103975450043
Име и презиме/Назив:	ЕМИЛ СТОЈАНОВСКИ
Адреса:	БУЛ.КОЧО РАЦИН бр.10/44 СКОПЈЕ, ЦЕНТАР
Тип на сопственик:	Содружник
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	205.800,00
Уплатен дел MKD:	205.800,00
Вкупен влог MKD:	205.800,00
ЕМБГ/ЕМБС:	5976111
Име и презиме/Назив:	Друштво за трговија и услуги ГЛОБАЛ ПРОЕКТ МЕНАџМЕНТ КОНСАЛТИНГ ДООЕЛ Скопје
Адреса:	ВЕЉКО ВЛАХОВИЌ бр.22А-1/3 СКОПЈЕ - ЦЕНТАР, ЦЕНТАР
Тип на сопственик:	Основач/сопственик
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	214.100,00
Уплатен дел MKD:	214.100,00
Вкупен влог MKD:	214.100,00

ДЕЈНОСТИ	
Приоритетна дејност/ Главна приходна шифра:	74.90 - Останати стручни, научни и технички дејности, неспомнати на друго место
ОПШТА КЛАУЗУЛА ЗА БИЗНИС	
Евидентирани се дејности во надворешниот промет	
Други дејности:	Надворешна трговија со прехранбени производи и непрехранбени производи Изведување на градежни работи во странство Посредување и застапување во меѓународниот промет на стоки и услуги Консигнациона продажба Реекспорт Деловни и менаџмент консултантски активности во меѓународниот промет

ОВЛАСТУВАЊА	
Управител	
ЕМБГ:	0103975450043
Име и презиме:	ЕМИЛ СТОЈАНОВСКИ
Адреса:	БУЛЕВАР КОЧО РАЦИН бр.10/44 СКОПЈЕ, ЦЕНТАР
Овластувања:	Управител - Дипломиран инженер по заштита на животна средина

Тип на овластување:	Неограничени овластувања во внатрешниот и надворешниот промет
Ограничувања:	*
Овластено лице:	Управител

ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ	
КОНТАКТ	
E-mail:	contact@enviroresources.com.mk

Напомена:

Во тековната состојба прикажани се само оние податоци за кои има запишана вредност.

*Видот на сопственоста се определува врз основа на својството на основачот/содружникот /сопственикот и служи исклучиво за статистички цели на Државниот завод за статистика на Република Македонија

Правна поука: Против овој реален акт може да се изјави приговор до Централниот регистар на Република Македонија во рок од 8 дена од денот на приемот.

Број: 0809-50/150120170065516

Датум и време: 25.10.2017 г. 10:47:06

ПОТВРДА
за регистрирана дејност

ТЕКОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ	
ЕМБС:	6068448
Назив:	Консултантско друштво ЕНВИРО РЕСУРСИ ДОО Скопје
Седиште:	ЛОНДОНСКА бр.19 ТЦ-Тафталиџе/с3 лок1и2 СКОПЈЕ - КАРПОШ, КАРПОШ

ПОДАТОЦИ ЗА РЕГИСТРИРАНА ДЕЈНОСТ	
Предмет на работење:	Регистрирана е општа клаузула за бизнис
Приоритетна дејност/ главна приходна шифра:	74.90 - Останати стручни, научни и технички дејности, неспомнати на друго место
Други дејности во внатрешниот промет:	Нема
Евидентирани дејности во надворешниот промет:	Има
Одобренија, дозволи, лиценци, согласности:	Нема

Изготвил:

Овластено лице:

Содржина:

	Вовед	12
1.	Цели на Планскиот документ	15
1.1	Цели на заштита на животната средина	17
1.2	Специфични цели на Стратегиската оценка	19
1.3	Употребена методологија	21
1.4	Законодавна рамка	22
1.5	Институционална рамка	24
1.6	Содржина на Извештајот за Стратегиска оценка на животната средина	26
1.7	Резиме	27
2.	Преглед на планскиот документ	28
2.1	Основи на Планскиот документ	28
2.2	Плански опфат	29
2.2.1	Географска и геодетска местоположба	29
2.2.2	Намена на употреба на земјиштето	30
3.	Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура.....	32
3.1	Сообраќајно поврзување	32
3.2	Водоснабдителна мрежа	32
3.3	Фекална и атмосферска канализација	33
3.4	Електроенергетска инфраструктура и ПТТ инсталации ...	34
4.	Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина	35
4.1	Карактеристики на просторот	35
4.1.1	Сообраќајна поврзаност	35
4.1.2	Рељефни услови, наклон и експозиција на теренот	36
4.1.3	Геолошки карактеристики	37
4.1.4	Сеизмолошки карактеристики на теренот.....	37
4.1.5	Климатски и микроклиматски услови на регионот.....	37
4.1.6	Население	37
4.1.7	Стопанство	38
4.1.8	Хидротехничка инфраструктура	39
4.1.9	Културно-историско наследство	39
4.2	Опис на сегашната состојба со животна средина во планскиот опфат	40
4.3	Сегашна состојба со животната средина во и околу планскиот опфат	47
5.	Состојба без имплементација на планскиот документ	49
6.	Алтернативи и чинители за избор на алтернатива	50
7.	Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина	53

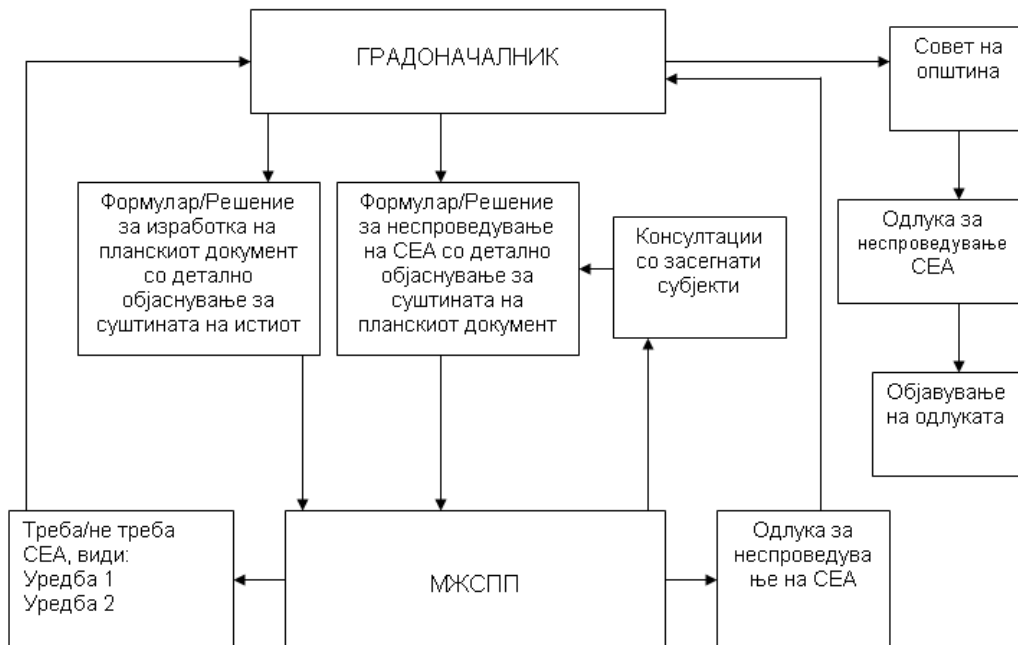
8.	Мерки за заштита, намалување и неутрализирање на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ	59
9.	План на мерки за мониторинг на животната средина	70
10.	Нетехничко резиме	72
11.	Прилози	79
	Додаток	82
	Користена литература	85

Вовед

Предметниот плански опфат за кој се изработува ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 581, КП 582 се наоѓа во м.в. Јаруга КО Љубодраг, општина Куманово.

Со самото реализирање на оваа планска задача во делот на извештајот на Стратегиската оцена на животна средина се добиваат податоци за почвата, воздухот, водата, климатските фактори, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра и др. и се создаваат услови за изнаоѓање на причините врз основа на која се одбираат алтернативите и се предвидуваат мерки за заштита и намалување на негативните влијанија. Со идентификацијата на можните проблеми треба да се рационализираат трошоците и да се направи најсоодветен избор на мерките за заштита на животната средина. Резултатот од учеството на јавноста треба да се земе што е можно повеќе. Преку реализација на планскиот опфат доаѓа до подобрување на економските услови преку отварање на нови работни места, односно ќе се создадат услови за економско ангажирање на населението, а со самото тоа воспоставување на предуслови за одржлив економски развој.

Постапка за утврдување на неопходност од спроведување на стратегиска оцена (СЕА) за плански документ кој го подготвува локалната управа (Screening)

Оцената на влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина и здравјето на луѓето е постапка со која се проценуваат ефектите врз животната средина и здравјето на луѓето од спроведувањето на предложените документи. Целта е можните ефекти да бидат земени во предвид во раната фаза на подготовката на документите

вклучувајќи ги и промените на истите. Исто така, цел на Стратегиската оцена е да се интегрира заштитата на животната средина и здравјето на луѓето во процесот на подготвување и донесување на планските документи преку експертска проценка и проценка на јавноста пред донесување на истите.

Подготовката на планскиот документ ги дефинира и јасно ги утврдува основните, а со тек на време и реалните цели и правци во доменот на земјоделството, шумарството, енергетиката, индустријата, туризмот, управување со отпадот, управување со водите, просторното и урбанистичко планирање и користење на земјиштето, како и Националниот акционен план за животна средина и локалните акциони планови за животна средина кои ја налага потребата согласно член 65 од Законот за животна средина од спроведување на Стратегиската оцена на влијанието на животната средина на овие плански и програмски решенија и цели.

Стратегиската оцена на влијанието на животната средина се состои од неколку фази на планирање:

- проверка;
- определување на опфат;
- основни податоци на животната средина;
- подготовка на извештајот за животна средина;
- консултација со засегнатата јавност;
- прифаќање на стратегијата и
- мониторинг.

При определување на обемот и деталноста на информациите во Извештајот за животна средина, локалната самоуправа на општина Куманово е должна да побара мислење од органите кои се засегнати од планскиот документ. Исто така, според Архуската Конвенција и Уредбата за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 147/08 и 45/11) член 8, општината е должна да го вклучи учеството на јавноста преку:

- ќе треба да се утврди динамиката и роковите што ќе бидат реални за ефикасно учество на засегнатата јавност;
- нацрт-правилата ќе треба да бидат јавно расположливи, и
- на јавноста ќе треба да и се овозможи да даде коментар.

Министерството за животна средина и просторно планирање јасно ги дефинира основните, а со време и остварливите цели и правци на развојот, особено во поглед на неопходните квалитативни структурни промени и за нив релевантни и адаптивни решенија и опции. Непосредната поврзаност и меѓусебната условеност помеѓу планскиот опфат и влијанието на животната средина наметнува едновремен, интегрален третман на просторот и дефинирање на долгорочна стратегија за уредување, опремување и користење на просторот и ефикасна заштита на животната средина, природата и културно-историското наследство во регионот.

Посебно внимание е посветено на карактеристиките на користење на земјиштето. Правната и административна рамка, која ги опфаќа основните закони, стратешки планови и стандарди на животната средина, како и

процедурите за Стратегиската оцена на животна средина обработени се во посебно поглавје од овој Извештај.

Анализата на алтернативите кои се опфатени со овој Извештај укажува на потребата од неминовно спроведување на Стратегиската оцена на влијанието врз животната средина во процесот на планирање заради правилна и поефикасна избрана алтернатива. Очекуваните резултати врз животната средина, препораките и мерките за намалување на влијанијата, како и планот за мониторинг се прикажани и објаснети во посебни сегменти од овој Извештај.

1. Цели на Планскиот документ

Предметниот плански опфат за кој се изработува ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 581, КП 582 се наоѓа во м.в. Јаруга КО Љубодраг, општина Куманово.

Граница на плански опфат за изработка на овој план го зафаќа просторот во граници кои се точно графички нанесени во планската документација.

Просторот за кој се работи оваа ЛУПД е во следните граници:

- Североисток КП 573, КП 574, КП 575;
- југоисток-регионален пат Р1104 Куманово-Арачиново;
- југозапад КП 583;
- северозапад КП 59 и општински пат КП 754.

Локалитетот се наоѓа покрај регионален патен правец регионалниот патен правец Р-1104 Скопје-врска со А2 обиколница Скопје-Арачиново-Куманово-граница со Р.Србија). Исто така, на оддалеченост од 1,5 км се наоѓа железничка пруга СР- Табановце-Скопје-Гевгелија-ГР како и новиот коридор Куманово-Крива Паланка-БГ.

Од планови од повисоко ниво за Општина Куманово има изготвен Просторен план на Општина Куманово и Генерален урбанистички план за Куманово.

Бидејќи предметниот локалитет за угостителски комплекс се наоѓа вон граница на планскиот опфат на ГУП Куманово, а е во атарот на Општина Куманово, за истиот не постои никаква планска документација. Просторот претставува делумно обработливо земјиште.

Со изработка на оваа ЛУПД за парцела вон населено место за првпат ќе се урбанизира предметниот плански опфат.

Заради тоа, а согласно член 25 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18) добиени се Услови за планирање на просторот.

Според инвентаризација на лице место согледана е состојбата на изграденост на планскиот опфат. На КП 576 постои изграден објект кој е во распаѓање, во останатите парцели нема изградени објекти, а во блиската околина нема изградени објекти кои би пречеле во развојот на ваков угостителско-рекреативен комплекс.

Со известување бр. 17-2442/2 од 18.07.2018 година добиено од Управа за заштита на културно наследство, во планскиот опфат нема заштитени добра и добра за кои основано се претпоставува дека претставуваат културно наследство.

Во граница на планскиот опфат за кој се работи оваа планска документација со допис бр. 21-УП1-1406 од 25.01.2017 година добиено е известување од Сектор за урбанизам, комунални работи и заштита на животна средина и природа-одделение за урбанизам Куманово, за постоење

на легализирани објекти по основ на правен статус на бесправно изградени објекти и за истите е донесено решение за легализација.

Према податоците добиени од Јавното комунално претпријатие Водовод бр. 10-1187/2 од 16.07.2018 година добиени се податоци за непостоење на водоводна мрежа на овој дел од атарот на општината. На овој дел не постои изведена фекална канализациона мрежа.

Од податоците бр. 14-3633/2 од 12.07.2018 година добиени од надлежната организација за производство, пренесување и дистрибуција на електрична енергија ЕВН-КЕЦ Куманово се вели дека долж регионалниот пат поминува 20кВ СН вод. За потребите на новопланираните површини за градба ќе се предвиди ТС и изврши подземно приклучување према условите добиени од ЕВН КЕЦ Куманово.

Со дописот бр. 477453 од 25.07.2018 година добиен од Македонски Телеком АД Скопје се вели дека на предметниот плански опфат нема постојни подземни ТК инсталации.

Со дописот бр.03-05/126 од 12.07.2018 година добиен од Куманово-гас се вели дека на предметниот плански опфат нема постојна ниту планирана дистрибутивна гасоводна мрежа.

Просторот кој е предмет на оваа планска документација не е третиран со никаква урбанистичка планска документација. Заради тоа и не постои можност за анализа на степен на реализација на постоен урбанистички план за планскиот опфат за кој се работи оваа урбанистичка документација.

Анализирајќи ги претходно изнесените факти се доаѓа до одредени заклучоци кои претставуваат смерница за планирање на предметниот урбан опфат.

Анализата на можностите за просторен развој го условува планирањето кое треба да биде сегментирано и базирано врз:

- приоритети и потреби;
- корелативни мултидисциплински меѓусебни условености;
- комплементарност;
- економска исплатливост.

Во дефинирање на планскиот концепт важни се следните критериуми исцрпени од анализата на просторот:

- Дефинирање на сообраќајната мрежа во специфични рељефни и геолошки услови за потребите на висококвалитетен флексибилен простор;
- Рационално планирање на земјиштето;
- Задоволување на современите норми за живеење и работа во рамките на важечките норми за урбанистичкото планирање;
- Условување на сообраќајната инфраструктура за безбеден пристап до Објекти;
- Задоволување на потребите од енергија преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Поврзување на парцелите на инфраструктурната мрежа за телекомуникациски услуги;

- Задоволување на потребите од водоснабдување (санитарна вода, техничка вода и против пожар) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Адекватно и рационално прифаќање на отпадните води (фекални и атмосферски одделно) преку адекватна и рационална инфраструктурна мрежа;
- Соодветен третман на фекалните и другите отпадни води во септичка јама.
Анализата на можностите за просторен развој го издвојува следното:
- Поврзаност со околината преку регионалниот патен правец;
- Можноста за поврзување на инфраструктурните водови за снабдување со електроенергија и телекомуникации;
- Можност за изнесување на отпадните води од локалитетот и близината на реципиентот;
- Близина на регионален пат пат Р1104;
- Добри микроклиматски услови со интензивно проветрување.

1.1 Цели на заштита на животната средина

Заштитата на животната средина подразбира множество на различни постапки и мерки кои го спречуваат загрозувањето на животната средина. Под заштита на животната средина се подразбира не само заштита на човекот туку и заштита на билната вегетација и животинскиот свет. Целите на заштитата на животната средина се заштита на здравјето на луѓето, квалитетот на екосистемите, заштита на растителниот и животинскиот свет и културни добра чиј творец е човекот, зачувување на рамнотежата и еколошката стабилност на природата, рационално и адекватно користење на природните ресурси.

Декларацијата за животната средина е донесена на Светската конференција на Обединетите држави во 1972 година. Стокхолмската конференција за човековата средина, одржана 1972 година ја разбудила свеста и го означила почетокот на еколошката ера и истовремено ја иницирала Париската конвенција на Претседатели на Држави и Влади на земјите од Европската економска заедница, одржана истата година. Во усвоената декларација како основна цел на еколошкиот развој се наведува смалување на ризикот во поглед на условите на живот, подобрување на квалитетот на живеење и да се во остварување на овие цели посебно внимание обрати на заштитата на животната средина. Според тоа, Европското законодавство кое го има усвоено Советот на Европските економски заедници се нагласи гаранцијата на правото на секој граѓанин на чиста и здрава животна средина.

Во текот на 1992 година во сила стапи Базелската Конвенција, чија што цел е смалување на супстанциите одредени како опасен отпад. Во Мај 2004 година стапи во сила и Стокхолмската конвенција за перзистентни

органиски загадувачи, со кои ги дефинира 12 екстремно отровни органиски загадувачи, барајќи нивна редукција или нивно целосно елиминирање.

Меѓународната правна заштита на животната средина се сведува во најголем дел на меѓународно - правна акција против загадувањето. Сепак, меѓународната регулатива во областа на животната средина сеуште не достигнала на ниво кој би овозможил мирен живот на сите живи суштества на нашата планета. Се донесуваат разни протоколи, конвенции, декларации и др.

Република Македонија, во рамките на евроинтеграциските процеси во животната средина има потпишано голем број на меѓународни конвенции, билатерални договори и протоколи и кои заедно со националните прописи ја сочинуваат правната рамка која го уредуваат управувањето со медиумите на животната средина. Во процесот на апроксимацијата на (ЕУ законодавство) од областа на животната средина преку транспонирање на ЕУ законодавството Република Македонија ги има донесено следните закони:

- Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ” бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18);
- Закон за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 100/12, 163/13, 10/15 и 146/15);
- Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РМ” бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15 и 39/16);
- Закон за управување и пакување и отпад од пакување („Сл. Весник на РМ” бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 163/13, 146/15 и 39/16);
- Закон за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори („Сл. Весник на РМ” бр. 140/10, 47/11 и 148/11);
- Закон за електрична и електронска опрема и отпадна електрична и електронска опрема („Сл. Весник на РМ” бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11 и 6/12);
- Закон за заштита од бучавата во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15);
- Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 164/15 и 63/16) и др.

Процесот на усогласување со законодавството на ЕУ и во сегашно време е во тек, посебно во техничките барања дадени во анексите на ЕУ Директивите. Листата на релевантни закони и релевантни ЕУ Директиви и меѓународни договори се дадени во точката 11 од овој Извештај. Сите обврски што произлегуваат од овие законски и национални стратешки документи, беа анализирани и земени во предвид при дефинирање на основните цели за заштита на животната средина во планскиот опфат при изготвување на овој Извештај.

Како генерални цели утврдени по овие значајни основи се следните:

- Обезбедување на превентивни мерки на заштита на водните ресурси-подземните води од можните загадувачки емисии на материи од реализирање на планскиот опфат;

- Искористување на обновливите извори на енергија - како чиста енергија, преку имплементирање на концептот почиста средина;
- Воспоставување на перманентен мониторинг на квалитетот на водата, почвата и воздухот;
- Збогатување на шумскиот фонд преку засадување на појас од соодветни дрвни растенија;
- Сочувување на постојниот биодиверзитет и елиминирање на можните контаминации на истиот и негово исчезнување;
- Воспоставување на перманентна соработка во следењето на состојбите во областа на квалитетот на водата, почвата и другите медиуми во животната средина од страна на локалните и Републичките здравствени институции од аспект на сочувување на здравјето на населението;
- Вклучување на јавноста во процесот на мониторирање на состојбите и донесување на одлуки за медиумите во животната средина;
- Воспоставување на база на податоци за состојбата во секој медиум во животната средина по принципот (движечка сила-притисок-состојба на животната средина-влијание-одговор) на локално и регионално ниво.

Во овој процес се предлага поцелосно имплементирање на горе наведените цели преку реализирање систем на предлог мерки за заштита, одбегнување, намалување, неутрализирање или компензација на негативните влијанија од реализација на предвидените содржини согласно урбанистичкиот план. За таа цел во понатамошниот текст на содржината на овој документ се предлагаат:

- ⇒ Технички мерки кои треба да се превземат за време на спроведување на планот;
- ⇒ Препораки за подготвување, донесување и дополнување на плановите и програмите во рамките на спроведувањето на законските обврски во животната средина.

1.2 Специфични цели на Стратегиската оцена

Специфичните цели на Стратегиската оцена на животната средина се дефинирани согласно националната и меѓународна легислатива и се прикажани преку статусот на биолошка разновидност, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра, културното наследство и пределот:

- Заштита на животната средина со имплементација на планскиот документ;
- Подобрување на економските услови и зголемување на животниот стандард;
- Правилно управување со просторот заради одржување на постојаното ниво на флора и фауна;
- Обезбедување на заштитни зелени појаси и формирање на хортикултурни насади од аспект на појава на бучава;
- Подобрување на квалитетот на воздухот;
- Зачувување на квалитетот на водата;

- Интегрално управување со отпадот и негова селекција за зачувување на почвата, а со тоа и минимизирање на отпадот;
- Минимизирање на појавите од несреќи и хаварии;
- Зачувување на карактеристиките на пределот и животната средина.

Планскиот опфат е усогласен со:

- Просторен план на РМ, 2004;
- ЛЕАП за Куманово;
- Национална стратегија за одржлив развој, 2010-2030;
- Втор национален Еколошки Акционен План на РМ, 2006;
- Втор Национален извештај за климатски промени, 2008;
- Стратегија за управување со податоци за животната средина, 2005;
- Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција, 2005.

Основа за изработка на планот е стратегијата за развој и наменската употреба на земјиштето утврдено со усвоениот Просторен план на Република Македонија, а ќе се изработи врз основа на методологијата која произлегува од одредбите утврдени со Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 51/05, 137/07, 91/09, 124/10, 18/11, 53/11, 144/12, 55/13, 163/13 и 42/14) и подзаконските акти што произлегуваат од истиот.

Просторен план на РМ

- Уважување на реалните фактори на развој;
- Превземање стимулативни мерки од страна на државните и други видови поддршка за програми на локалните заедници и стопанските актери;
- Воспоставување на пазарни принципи и формирање соодветна институционална рамка во која ќе можат да функционираат пазарните институции;
- Создавање на регионален диференциран амбиент за стопанисување со помош на соодветна политика.

ЛЕАП на Општина Куманово (2004 година)

Стратешки цели

- Да се поттикне локалната заедница да превземе грижа за животната средина;
- Да се дефинираат природните ресурси на локално ниво во насока на долгорочна проекција за развој;
- Да се утврдат локалните приоритети во заштитата на животната средина;
- Да се зачува биолошката рамнотежа на екосистемите;
- Да се обезбедат услови за заштита, унапредување и зачувување на животната средина во насока на спроведување на принципот на одржлив развој на единиците на локалната самоуправа;
- Интегрирање на политиката за заштита на животната средина по вертикала и хоризонтала;

- Да се определат реални можности за реализација на поедини активности;
- Да се овозможи поврзување со слични програми на регионално и централно ниво како и координација со НЕАП.

Национален еколошки акционен план

- Да се овозможи интегрирање на политиката за заштита на животна средина во останатите секторски политики;
- Да се поттикнат индустријата, давателите на услуги и другите субјекти во областа на животната средина кон поголема одговорност за заштитата на животната средина;
- Да се дадат насоки за еколошки одржлив пристап;
- Да се зголеми степенот на исполнување на обврските од регионалните и глобалните договори во областа на животната средина.

1.3 Употребена Методологија

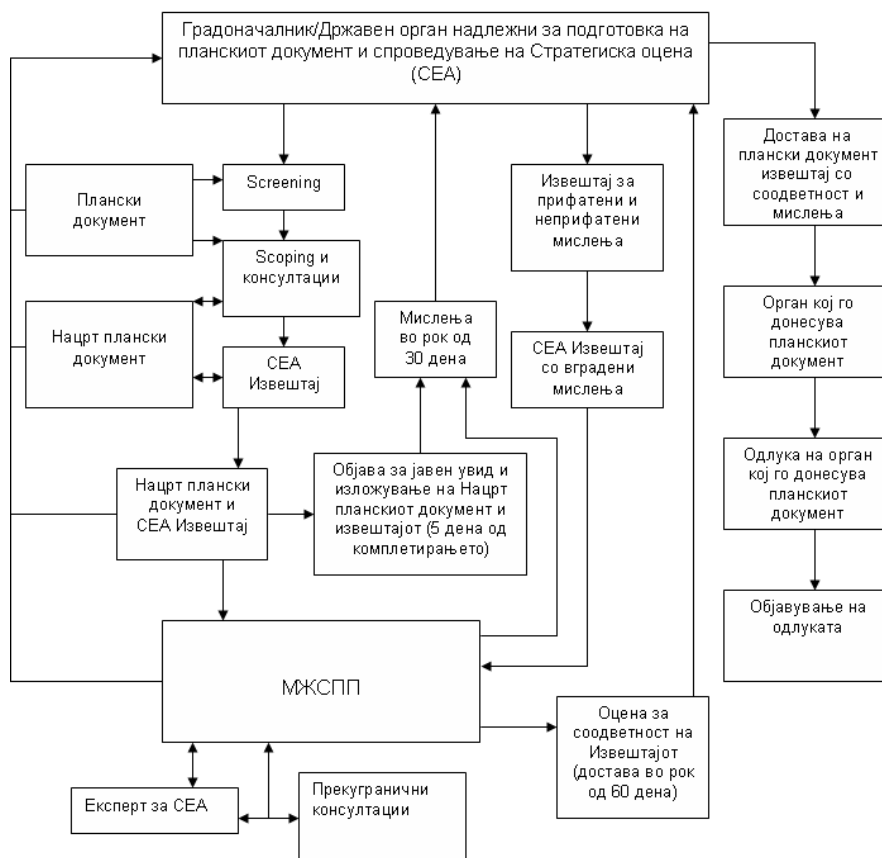
При подготовката на Извештајот за Стратегиска оцена се креираше методологија компатибилна на карактеристиките на просторот опфатен со планскиот документ, планската задача, достапните стратегии и документи.

Постапно се превзедоа следните чекори:

- Се направи првичен увид на сегашните состојби во животната средина во анализираниот плански опфат, неговата околина и пошироко;
- Подетално се проучија содржините што се предвидени да се лоцираат во планскиот опфат, урбанистичкиот проект, намената и категоријата на земјиштето;
- Се оствари средба со претставник на изработувачот на планскиот документ и се реализира разговор за целите на инвестиционите активности и содржини кои ќе бидат опфатени во просторот;
- Детално се разгледаа техничките решенија предвидени за реализација на проектната задача;
- Дефинирани се целите за заштита на животната средина утврдени во стратешките документи на локално, национално и меѓународно ниво;
- Согледување на можните негативни влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со урбанистичкиот план;
- Надминување на евентуалните влијанија по животната средина од реализација на содржините предвидени со урбанистичкиот проект;
- Надминување на евентуалните влијанија или нивно ублажување и за таа цел предлагање на превентивни и корективни мерки;
- Предлагање на систем на перманентен мониторинг на состојбите;

- Вклучување и запознавање на сите заинтересирани страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот.

**Спроведување на постапка за оцена на влијанието на
определени стратегии, планови и програми врз
животната средина (СЕА)**

При изготвување на планскиот документ користена е стручна литература од оваа област, ЕУ Директивите, национални стратешки документи, релевантната законска регулатива, меѓународни договори, просторни и урбанистички плански документи, катастарски скици и други документи релевантни за изработка на документот.

1.4 Законодавна рамка

Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, е изработен согласно постојната законска регулатива во животната средина и природа во Република Македонија:

Закон за Животна средина

Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18).

Стратегиска оцена на животната средина

1. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 114/07);
2. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
3. Уредба за стратегиите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07 и 45/11);
4. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 147/08 и 45/11);
5. Правилник за формата, содржината и образецот на Одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена и на формуларите за потребата од спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена („Сл. Весник на РМ“ бр. 122/11).

Заштита на природата

Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15 и 63/16).

Закон за квалитет на амбиентниот воздух

Закон за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15).

Закон за урбано зеленило („Сл. Весник на РМ“ бр. 11/18).

Управување со отпадот

Закон за управување со отпадот („Сл. Весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 192/15 и 39/16).

Заштита од бучава

Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15).

Закон за вода

Закон за води („Сл. Весник на РМ“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/2011, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16).

Национална стратегија за управување со отпад (2008-2020)
Национален план за управување со отпад (2009-2015)

Закон за заштита и спасување

Закон за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14 и 146/15).

Просторно планирање

Просторен план на Република Македонија („Сл. Весник на РМ” бр. 39/04).

Закон за просторно и урбанистичко планирање

Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15 и 31/16).

Правилник за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15 и 35/16).

Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистички планови („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15).

1.5 Институционална рамка

Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. Весник на РМ” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) ги дефинира следните надлежности на Министерството за животна средина и просторно планирање:

- следењето на состојбата на животната средина;
- заштитата на водите, почвата, флората, фауната, воздухот и озонската обвивка од загадување;
- заштитата од бучава, радијација, заштитата на биодиверзитетот, геодиверзитетот, националните паркови и заштитените области;
- реставрацијата на загадените делови од животната средина;
- предлагањето мерки за третман на цврст отпад;
- просторното планирање;
- просторниот информативен систем;
- надзорот од негова надлежност и
- врши и други работи утврдени со закон.

Законот за организација и работа на органите на државната управа во ова насока на Министерството за животна средина и просторно планирање му дава клучна улога, во процесот на креирање на политиката за заштита на животната средина.

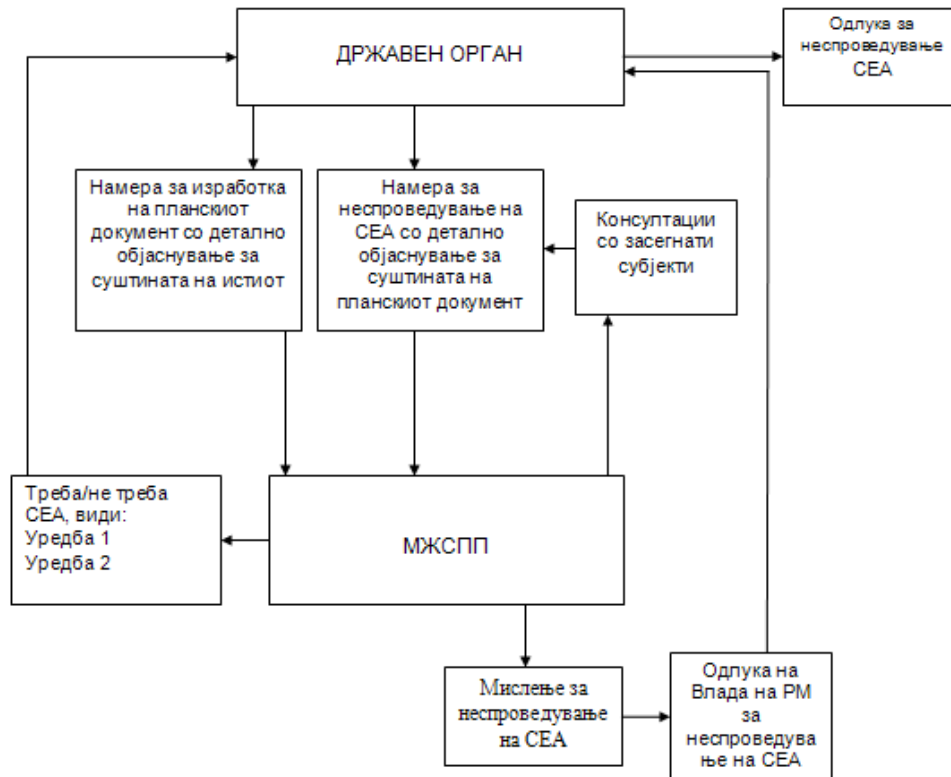
Одредени надлежности во управувањето со животната средина имаат и други органи на државната управа и локалната самоуправа како што се:

- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство;
- Министерство за транспорт и врски;
- Институтот за јавно здравје;

- Министерство за здравство;
- Хидрометеоролошки Завод, и
- Единиците на локалната самоуправа.

**Постапка за утврдување на неопходност од спроведување на
стратегиска оцена (СЕА) за плански документ кој го
подготвуваат државни органи (Screening)**

Значајна улога во процесот на донесувањето на законите од областа на животната средина има и Собраниската комисија за транспорт врски и екологија.

Во процесот на Стратегиска оцена на животната средина, Министерството за животна средина и просторно планирање има одредени надлежности пропишани со Законот за животната средина, како што се:

- подготовка на решение во оние случаи во кои не се согласува со одлуката за спроведување, односно неспроведување на СОВЖС или со определениот обем на СОВЖС во одлуката;
- подготовка на решение за соодветноста на извештајот на СОВЖС за планскиот документ, и;
- воспоставување и ажурирање на листата на експерти за СОВЖС.

Органи на државната управа/единиците на локална самоуправа кои ги подготвуваат-усвојуваат планските документи согласно Законот за животната средина имаат обврска за:

- подготовка на извештајот за СОВЖС;

- објавување на информации за отпочнувањето на подготвувањето на планските документи и за учество на јавноста во процесот на консултации;
- објавување на информации за нацрт планскиот документ кој се подготвува и за предлог извештајот за СОВЖС;
- подготовка на извештајот од консултацијата со јавноста врз основа на добиените коментари и мислења од јавните консултации;
- комплетирање на извештајот за СОВЖС и на планските документи со добиени мислења и коментари, и
- мониторинг на влијанијата од имплементацијата на планскиот документ и во случај на негативни ефекти и информирање на МЖСПП.

Во овој процес Министерството за надворешни работи е одговорно за спроведување на прекугранични консултации за СОВЖС во однос на доставување на известување до соседната држава, која може да биде засегната од подготовката на планскиот документ или кога Република Македонија може да биде засегната од подготовка на плански документ во соседна држава.

1.6 Содржина на Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина

Спроведувањето на Стратегиската оцена на животната средина е интерактивен процес кој треба да се спроведе паралелно со развојот на планот или програмата. Стратегиската оцена на животната средина е процес за да се осигура дека значителен ефект врз животната средина што произлегуваат од политики, планови и програми се идентификуваат, оценуваат и намалуваат. Важен инструмент за да им се помогне во постигнување на одржлив развој и креирање на политиката е Стратегиската оцена на животната средина. Посебни бенефиции во Стратегиската оцена вклучуваат:

- Поддршка на одржливиот развој;
- Да се подобрат доказите како добра основа за стратешките одлуки;
- Да се консултираат сите засегнати страни во процесот на изготвување на документот и утврдување на состојбите во животната средина со реализација на планот;
- Да се насочат на други процеси, како што се влијанието врз животната средина на оценките врз одделни развојни проекти.

Стратегиската оцена следејќи ги одредбите за содржината на овој Извештај, ги обработува следните содржини:

- Карактеристики на животната средина во областите кои би биле значително засегнати;

- Проблеми од областите кои се од посебно значење за животната средина, а особено од аспект на заштита на дивите птици и хабитатите;
- Целите на заштита на животната средина, одредени на национално или меѓународно ниво, кои се релевантни за планскиот документ и начинот на кој овие цели и сите аспекти на животната средина се земени во предвид за време на нивните подготовки;
- Веројатните значајни влијанија врз животната средина во целина, вклучително и врз биодиверзитетот, населението, здравјето на луѓето, флората, фауната, водата, воздухот, почвата, климатските фактори, културното наследство, пејсажот и материјалните придобивки. Овие влијанија вклучуваат секундарни, краткорочни, долгорочни, трајни и привремено позитивни и негативни ефекти;
- Резиме/краток преглед на причините на алтернативите, опис за тоа како е направена проценката, вклучувајќи ги сите потешкотии (како што се техничките недостатоци или недостигот на know-how) до кои се дошло при собирањето на потребните информации;
- Опис на предвидените мерки кои се однесуваат на мониторингот во согласност со законските обврски;
- Не-техничко резиме на информациите дадени во согласност со барањата наведени во претходните точки.

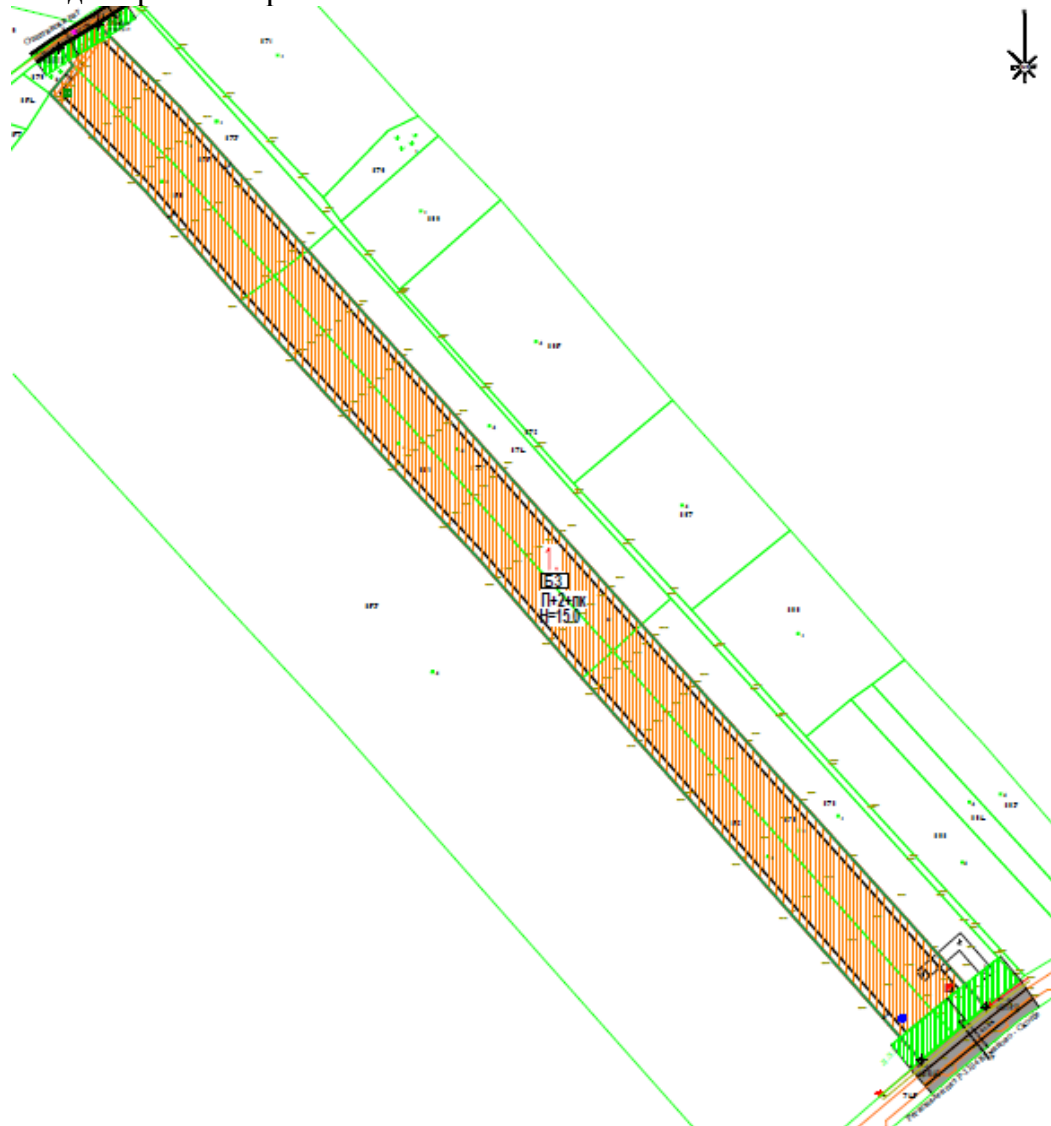
1.7 Резиме

Врз основа на спроведената Стратегиска оцена на животната средина за ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, истиот може да се изработи и како таков е прифатлив за имплементација.

2. Преглед на Планскиот документ

2.1 Основи на Планскиот документ

Планската документација претставува ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово се изработува врз основа Член 13 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ“ бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16 и 64/18) и подзаконските акти што произлегуваат од него - Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистички планови („Сл. Весник на РМ“ бр. 142/15) и Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ“ бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18), како и другата законска регулатива што го допира планирањето.

Синтезен план

Урбанистичкиот план, кој е основен развоен документ, преку достигнување на следните цели:

- рационално користење на земјиштето;
- максимално вклопување на инфраструктурата и објектите со теренот;
- оформување амбиентални целини;
- почитување и заштита на правото на човекот на работа;
- почитување и надградување на пејсажните вредности;
- оформување културен пејсаж;
- почитување и валоризација на културното и градителското наследство;
- подигнување хуманоста во просторот и непречено движење на хендикепираните лица;
- вградување заштитни мерки;
- почитување на законските прописи, стандарди и нормативи во планирањето;
- предвидување мерки за заштита и спасување има крајна цел да ги даде општите и посебните услови за градење и да ги утврди параметрите за изработка на идејните проекти за инфраструктурата.

Во опфатот се предвидува парцела, наменета за угостителски објекти со рекреативни содржини.

Со изработка на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, треба да се постигнат следните основни цели кои би можеле да важат за наредниот плански период:

- Изнаоѓање потенцијали за натамошниот развој кој се очекува да биде поттикнат од геопрометната положба на локалитетот во новата политичка констелација, во услови на битни промени во начинот на стопанисување, односно обезбедување на простори погодни за домашни и странски инвестирања;
- Развој на туризмот;
- Планирање на просторот во согласност со сеизмичката микрореонизација и заштита од можните идни потреси;
- Определување на правците на ширење на локации за викенд населба во атарот на Општина Куманово за овој и наредните плански периоди.

Со овој Урбанистички план се одредуваат основните наменски употреби на земјиштето, почитувајќи ги параметрите дадени во Условите за планирање. Површините за градби ќе се утврдат со понатамошна изработка на архитектонско урбанистички проект. Сепак, планскиот концепт, со утврдените Регулациски линии, овозможува уредување на просторот во квалитетна композиција, да би се излегло во пресрет на идните потреби на потенцијалните инвеститори.

2.2 Плански опфат

2.1.1 Географска и геодетска местоположба

Просторот за кој се работи оваа ЛУПД е во следните граници:

- североисток КП 573, КП 574, КП575;
- југоисток-регионален пат Р1104 Куманово-Арачиново;
- југозапад КП 583;
- северозапад КП 59 и општински пат КП 754.

Локалитетот се наоѓа покрај регионален патен правец регионалниот патен правец Р-1104 Скопје-врска со А2 обиколница Скопје-Арачиново-Куманово-граница со Р.Србија). Исто така, на оддалеченост од 1.5 км се наоѓа железничка пруга СР- Табановце-Скопје-Гевгелија-ГР како и новиот коридор Куманово-Крива Паланка-БГ.

Се планира изградба на угостителски капацитети, спорт и рекреација.

Целиот плански опфат претставува единствен простор во кој ќе бидат сместени објекти за угостителство и рекреативни содржини. Се предвидуваат и отворени спортски терени, мала зоолошка градина, паркирање. Поаѓајќи од овој услов предвидено е сообраќајно решение за поврзување на локалитетот со другата сообраќајна мрежа преку пристапен пат, кој води кон с. Черкези и кон с. Љубодраг, од каде има можност за приклучување на регионалниот пат.

Од западната страна на парцелата е постоен земјен пат со кој се доаѓа до локацијата. Согласно член 63, точка 14 изградената сообраќајната инфраструктура при донесување на урбанистичко планска документација за една парцела, се смета секоја секундарна мрежа и некатегоризирана сообраќајна површина, која овозможува директен пристап до градежната парцела, со или без коловозна конструкција.

2.2.2 Намена на употреба на земјиштето

ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово е изработена за локација дефинирана со линија и прекршочни точки во рамки на земјиште кое е во приватна сопственост.

Со Урбанистичкиот план се предвидуваат следните наменски употреби на земјиштето (дефинирањето е според Член 28 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18):

- Група на класа на намена

Б-комерцијални и деловни намени

- Основна класа на намена

Б3-големи угостителски единици.

Покрај основната класа на намена, се предвидува компатибилна класа на намена

- А3-групно домување со максимално дозволен % на учество на единечна класа на намена во однос на основната класа на намена изнесува 40%;

- Б5-хотели со максимално дозволен % на учество на единечна класа на намена во однос на основната класа на намена изнесува 40%;

- Д3-спорт и рекреација со максимално дозволен % на учество на единечна класа на намена во однос на основната класа на намена изнесува 40%.

Компатибилните класи на намена А3-групно домување, Б5-хотели, Д3-спорт и рекреација се со максимално дозволени 40% на учество на компатибилна класа на намени во однос на основната класа на намена во планот.

Се планира изградба на објекти за угостителство-ресторан, изградба на сместувачки капацитети тип мотел, депанданси. Во останатиот простор се предвидуваат пешачки патеки, уредени зелени површини за одмор, рекреација на отворено.

Планскиот концепт се потпира и на предвидената квалитетна инфраструктура: внатрешна уличната мрежа, водови за снабдување со електрична енергија, вода.

На субјектите во рамките на опфатот на планот се дозволува слободно решавање на осветлувањето внатре на сопствената локација, на внатрешните сообраќајни комуникации, како и надворешно и рекламно осветлување на објектот.

Урбаното подрачје дефинирано со урбанистички план за угостителско-рекреативен комплекс зафаќа површина од 44740.7м² со основна намена на зони прикажани преку следните показатели:

Вкупна површина	Големи угостителски единици-Б3	Заштитна зона на регионален пат
44740.7м ²	43369.5	1371.2
100%	96.94	3.06

Целокупниот плански опфат претставува еден блок. Бројот на парцели со своја намена даден е во следната табела:

Плански опфат	Вкупно парцели за градба	Големи угостителски единици
	1	1
Вкупно	1	1

Намена на површини со билансни показатели:

П на парцел за Б3 М ²	П предвидена за градба М ²	Процент на изграден ост %	Вкупна П предвидена за градба М ²	Коефициент на искористеност %	Вкупна П на плански опфат М ²
44740.7	18.000,0	40.0	50.000,0	1.12	44740,7

Со овој ЛУПД утврдени се следните намени: големи угостителски единици, комунална инфраструктура - сообраќајница, паркинзи, внатрешни сообраќајни содржини, компатибилни намени. Во градежната парцела за големи угостителски единици со поголема површина за градба се предвидува изградба на ресторан, мотел, отворен базен, спортски терен за гостите, простори за седење и дружење и сл.) Задолжителна е изработка на Архитектонско урбанистички проект.

3. Краток опис и образложение на планските решенија за изградба на комунална и сообраќајна инфраструктура

3.1 Сообраќајно поврзување

Сообраќајната поврзаност на комплексот дава можност за негова брза реализација. Сообраќајното решение е условено од постојниот регионален пат и намената на одредени површини за градба. Имено за површини наменети за градба на угостителски и рекреативни содржини, влез во парцела е преку пристапен пат кој води до с. Черкези и с. Љубодраг од каде се приклучува на регионалниот пат Р1104 Куманово-Скопје.

Профили на сообраќајницата е:

-Регионален пат	
Коловоз	$2 \times 3,75 = 7.5 \text{ м}$
Патен појас	12.7-13.5м

	20.2 - 21.0м
Коловоз	$2 \times 2.75 = 5.5 \text{ м}$
Патен појас	$2 \times 1.0 = 2.0 \text{ м}$

	7.5м

Пристап до парцелата ќе биде од општински пат на северозапад на планскиот опфат. Интерното сообраќајно решение ќе се решава со архитектонско-урбанистички проект при што е потребно да се реши и потребното паркирање согласно член 59 од Правилникот за стандарди и нормативи на урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18). При решавање на внатрешните сообраќајни површини ќе се решава и нивелманското решение при тоа почитувајќи ја нивелетата на пристапот во парцелата.

3.2 Водоснабдителна мрежа

Водоснабдувањето подразбира обезбедување висококвалитетна вода за задоволување на потребите од вода за пиење, комунални потреби, противпожарни потреби, потреби за производство итн. За подмирување на потребите од вода значаен ресурс се подземните води - аквифери формирани главно во котлините. При обезбедување на потребните количини на вода потребна е примена на активности кои ќе обезбедат:

- квалитетно и економично водоснабдување
- намалување на загуби
- рационално користење на водите.

Бидејќи изворниците на вода и водостопанските системи во однос на другите системи имаат построги барања во поглед на развој и заштита, при изградба на објектите со цел да се задржи квалитетот на водата потребна е примена на мерки за реализирање на целите за организација и користење на водните ресурси:

- поставување на други објекти подалеку од изворници на вода.

Потребно е обезбедување на хидрантска мрежа со потребен притисок на вода за гаснење на пожари со изградба на бунари, резервоари или на друг соодветен начин согласно член 76 од Законот за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 36/04, 49/04, 86/08 и 124/10), Уредбата за спроведување на заштитата и спасувањето од пожари („Сл. Весник на РМ” бр. 98/05), Правилникот за суштинските барања за заштита од пожар на градежните објекти („Сл. Весник на РМ” бр. 94/09) и други позитивни прописи со кои е регулирана оваа проблематика и Правилникот за Мерки за заштита од пожари, експлозии и опасни материи („Сл. Весник на РМ” бр. 32/11).

Заради сите горенаведени параметри за предметниот локалитет потребни количини на вода за пиење ќе се обезбедат од бунар -бушотина во сопствената парцела. Оттаму со потребна интерна мрежа водата ќе се дистрибуира до резервоарот за потребите на самиот комплекс. Овој резервоар ќе ги задоволува потребите на локацијата од аспект на ПП заштита како и за потребите на корисниците на комплексот. Секундарната водоводна мрежа од објектите ќе има: приклучоци за корисниците, НППХ, испразнителни шахти, разделни шахти, приклучни шахти и др.

Со архитектонско-урбанистичкиот проект ќе се реши разводната мрежа низ локацијата за ПП хидранти.

3.3 Фекална и атмосферска канализација

Еден од приоритетите за заштита на животната средина е изградба на канализационен систем за прифаќање на отпадни води и испуштање во најблискиот реципиент по доведување на квалитетот на вода до потребниот степен.

За прифаќање на атмосферските води се предвидува изведба на сливни решетки и сливен систем со таложник и сепаратор. Таложникот, сепараторот и филтерот ќе бидат изведени на начин кој ќе оневозможува навлегување на запаливи течности и гасови. Влезот во септикот ќе биде снабден со соодветен капак кој нема да дозволи навлегување на запални течности и гасови, а ќе овозможи едноставен начин на чистење на талогот и нечистите фракции кои од страна на инвеститорот ќе бидат собрани во посебни садови и откако ќе бидат безопасни за околината ќе се носат на депонија за што ќе треба да склучи договор со локалното комунално претпријатие.

Канализационата мрежа е предвидена да биде од сепарационен тип и да се влива во пречистителна септичка јама од каде по доведување на водата до потребен квалитет истата ќе се испушта во реципиент. Местоположбата на канализационите цевки ќе се одреди со архитектонско-урбанистичкиот проект.

3.4 Електроенергетска инфраструктур, ПТТ инсталации и гасификација

За потребите на нас. Черкези и с. Љубодраг, напојувањето со ел. Енергија се врши од разводни трафостаници. Трафостаниците се приклучени на 10 кВ далекувод напојуван со ел. енергија од трафостаницата Куманово 1 - 110/10(20) кВ.

Потрошувачите во овој регион се снабдуваат со електрична енергија од разводните трафостаници се од тип на: кула, столбна и блиндирана трафостаница.

Идните порошувачи на ел. енергија во локацијата имаат можност да се приклучат на планирана трафостаница во локацијата за чија јачина услови ќе бидат дадени од страна на ЕВН-КЕЦ Куманово.

За приклучување на дистрибутивната мрежа треба да се добијат потребни согласности од ЕВН-КЕЦ-Куманово.

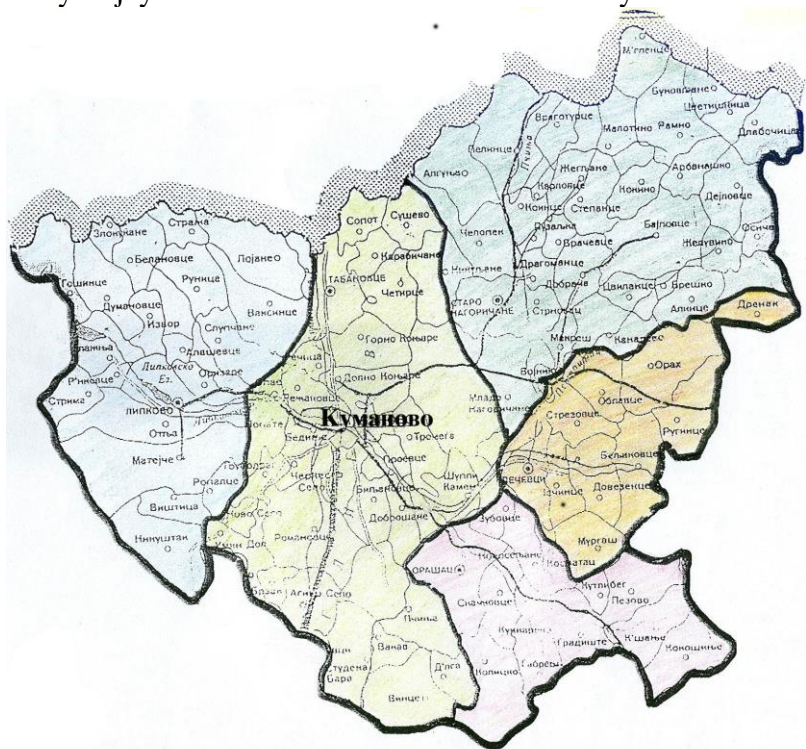
Во однос на можноста за поврзување на телефонските приклучоци останува постојната телефонска централа во Куманово. Зоната на целиот овој регион е добро покриена со сигнал на мобилна телефонија на Т-Мобиле и ВИП.

4. Карактеристики на просторот и сегашна состојба со животната средина

4.1 Карактеристики на просторот

Општина Куманово се наоѓа во северниот дел на Републиката во источното сливно подрачје на реката Пчиња и тоа посебно на реките Коњарска и Липковска и Кумановска.

Зафаќа површина од 297,3 км² според новата територијална поделба или 4,9% од вкупната територија на Република Македонија. Општина Куманово претставува една од поголемите општини по површина и број на жители. По површина е на шесто место во Републиката после општините Скопје, Битола, Куманово, Велес, Гостивар додека спрема бројот на жители е на четврто место во Републиката после општините: Скопје, Тетово и Кисела Вода, а според населеноста на девето место со 106.3 жители/км² поради што припаѓа меѓу најгусто населените општини во Републиката.

Местоположба на градот Куманово во Република Македонија

4.1.1 Сообраќајна поврзаност

Сообраќајот претставува интегрален фактор на градските активности и функции и модераторот на функционирање на сите видови сообраќај.

Магистрални правци се:

- М-1 (Е75) Табановце - Куманово - Миладиновци - Велес - Гевгелија со врска Миладиновци - Скопје со врска кон Западна Македонија;

- М-2 (Е-871) Куманово - Крива Паланка - Деве Баир со врска кон Источна Македонија.

Наведените магистрални правци се дел од меѓународната патна мрежа на Европа и тоа (Е75) меѓународен патен коридор, Хелсинки-Белград-Скопје-Атина.

Е-871 е меѓународен пат од втор ред и е крак за врска помеѓу Скопје и Софија

Регионални патни правци се:

- П-101 Војновиќ-Куманово-Скопје;
- П-102 Куманово-Липково;
- П-201 Куманово-Св. Николе.

На горе наведена патна мрежа се надоврзува мрежата на локални патишта.

Железничкиот сообраќај се одвива на меѓународни линии Париз-Атина, Минхен-Атина и др. Автобуски сообраќај е доста развиен така да сите населени места во општината се поврзани со приградски сообраќај.

4.1.2 Релјефни услови, наклон и експозиција на теренот

Релјефната структура во Кумановската околица е различна бидејќи се среќаваат разни релјефни форми како планини, котлини, клисури, и др. Кумановско Поле го завзема централниот дел од областа со височина од 200-500 м, обиколено со планините, Скопска Црна Гора, Руен, Козјак. Западно од Кумановско Поле се протегаат ограноците на Скопска Црна Гора каде највисока точка е врвот Рамно со 1651 м, источно од Скопска Црна Гора се протега гребен на Длшко, а по исток се деловите на Градишка планина. Во северните делови се протегаат деловите од планината Руен со највисоката точка врвот Руен со 968 м. Источно од Руен се протегаат Козјак и Стара планина. Планините се изразени и главно припаѓаат на Родопска маса.

4.1.3 Геолошки карактеристики

Според инжењерско - геолошките и геомеханички карактеристики на просторот на општината се издвојуваат стабилни терени (западниот дел на Кумановски Поле), условно стабилни (помеѓу Којнарска река и Пчиња, јужно од градот) и нестабилни терени во атарите на селата (Агино село, Винце). Кумановско Поле составено е во главно од карпести маси кои во себе акумулираат извесни количини подземни води која поради карактеристиките на теренот е без артерски притисок.

Геолошките состав на равничарскиот простор по речните токови во тесен појас го чинат квартерни алувијални седименти кои според литолошкиот состав се сочинети од чакали, песоци и глиновито прашинасти функции.

4.1.4 Сеизмолошки карактеристики на теренот

Општина Куманово е во непосредна близина на Скопската сеизмичка зона. Од досега случените земјотреси максимално набљудуваниот интензитет предизвикан од локалните епицентрални жаришта е со јачина од 5⁰ МПС скала. За подрачјето на градот и непосредната околина е добиен најдолгорочен максимален степен на очекувани земјотреси кој изнесува до 8⁰ по МЦС скала.

4.1.5 Климатски и микроклиматски услови на регионот

Територијата на општина Куманово се наоѓа под влијание на умерено континентална клима во низискиот дел и на континентална клима во повисоките предели од општината, со просечна годишна температура од 12⁰°Ц. Во низискиот дел според просторните и природни одлики во општина Куманово се чувствуваат влијанија на топли и студени воздушни маси кои делуваат во климатски поглед да се издвојат две годишни времиња и тоа: студена и влажна зима и топло и суво лето што е одлика на умерено континентална клима. Температурата на воздухот има различни дневни и месечни вредности и нејзината годишна вредност изнесува 11,80°Ц.

Просечно осончување изнесува 2200 часови, додека во околните планински терени таа бројка е повисока. Годишно просечен број на ведри денови изнесува (84), со максимум во август (во просек 16 ведри денови) додека просечно има годишно 97 облачни денови со максимален број на 16 облачни денови во месец јануари.

4.1.6 Население

Според Пописот од 1994 година во општина Куманово живеат вкупно 94.589 жители. По првични резултати од Пописот 2002 година живеат вкупно 105.037 жители. Во 1994 година просечна густина на населеност во општина

Куманово изнесува 318 жители на км² од кои само во руралните средини има 94 ж/км².

Во просторните рамки на општина Куманово населението е сконцентрирано во 30 населби, од кои 29 се селски и една градска населба.

Во општината живеат 103205 жители или 5,1% од вкупното население во Републиката. Од ова во градот живеат 74,4% (урбан опфат на градот према постојниот ОУП).

Врз основа на популациската големина на населбите евидентно е дека најголем дел од нив спаѓаат во групата на големи населби (над 500 жители), 8 средно големи (100-500 жители), а само 3 се мали населби (до 100 жители).

Природното движење во општината набљудувано преку наталитетот и морталитетот и природниот прираст покажува тенденција на намалување на стапките на наталитетот и природниот прираст.

година	општина Куманово			Република Македонија		
	наталитет	морталитет	Природен прираст	наталитет	морталитет	Природен прираст
1964	29,2%	10,5%	18,7%	29,0%	9,0%	20%
1994	21,2%	8,9%	12,3%	17,3%	8,1%	9,2%

Намалување на наталитетот, односно морталитетот доведува до намалување на природниот прираст на населението, а тоа се одразува во последниве години во општината. Од максималните 18,7% во 1964 се намалил на 12,3% во 1994 година. Евидентен е и зголемување на природниот прираст на општината во однос на републичкиот.

4.1.7 Стопанство

Достигнатиот степен на развиеност во општина Куманово нејзината стопанска структура и просторна организација како и размешеноста на стопанството условена е од различни материјални и институционални услови. Во периодот од 1989 година развојот и размешување на стопанските капацитети се остварува по принципот на договорна економија, а подоцна отпочна изградба на нов стопански систем со афирмација на стопанските дејности во оваа општина. Во 1990 година со новиот систем заснован на пазарни основи започна процесот на економска транзиција и изградба на нов систем со приватна сопственост. Поради многуте неповолности кумановското стопанство забележа многу падови:

- опаѓање на производството;
- високо ниво на невработеност;
- намалена инвестициона активност;
- голем недостиг на инвестиционен капитал.

Според Просторниот план на Република Македонија општината Куманово учествува со 4,2% во формирање на општествениот капитал на Републиката. Во 80-тите години во подрачјето на општина Куманово биле лоцирани повеќе индустриски капацитети и тоа металната индустрија која остварува 57,3% вкупен приход од индустријата во општината, кожарско преработувачка и чевларска индустрија со 15,6%, преработка на тутун со

10,2% вкупен приход. Металната гранка е водечка стопанска гранка. Од 1981-1990 година доаѓа до стагнација и опаѓање на вкупното производство. Се појавуваат помали преработувачки и индустриски гранки.

Транзициските проблеми ги доведоа во незавидна положба некогашните индустриски гиганти (Ф-ка. 11 Октомври, Искра, 11 Ноември, ЧИК, КИК, Кожара, Киро Фетак, Тутунов комбинат, Крзнара Илинден и др.). Куманово во процесот на транзиција влезе со значаен и недоволно искористен материјален и кадровски потенцијал поради нефлексибилна стопанска структура, несоодветна организираност и изострени услови на стопанисување. Недоволната искористеност на капацитетите и расположивите ресурси резултираше со забавување на развојот, стагнација и заостанување.

Вкупна ангажирана индустриска зона изнесува 169,08 ха изградена површина за индустриски капацитети и 32,3 ха за складови трговски и градежни функции. Повеќето индустриски капацитети лоцирани се во западниот дел на градот Куманово. Карактеристично е што мини индустриски капацитети се јавуваат во северна и источната зона на градот во околните населби како и во самото градско ткиво. Зони за мало стопанственичко работење има во близина на Долно Којнаре, нас. Бедиње, нас. Карпош.

4.1.8 Хидротехничка инфраструктура

Хидрографската мрежа во Кумановско ја чинат средните и долните теченија на реките Пчиња, Кумановска и Крива Река и некои помали водотеци кои целосно припаѓаат на сливот на реката Пчиња. Пчиња е најголема и најважна река во Кумановско. Таа извира од планината Дукат на надморска височина 1660 м, а се влева во Вардар во Таорска клисура на надморска височина од 191 м.

Нејзини притоки се Кумановска Река која е и најзначајна, Крива Река, Бистрица Драгоманска река, Петрошница и Лука. Поројни токови се регистрирани кон градот и кон селата: Доброшане, Банево трло кој не се регулирани.

На Липковска река возводно од Липково е изградена вештачка акумулација со бетонска брана висока 37 м долга 1.8 км. Узводно од езерото на 5 км е направена акумулација Глажња со брана висока 80 м и долга 344 м. Водите се наменети за наводнување и пиење.

Во Кумановско има и појави на минерални води. Најпознати се изворите кај село Проевце. Каптирани се два извора со издашност од 4,1 л/сек со температура на водата 30-31°C.

4.1.9 Културно-историско наследство

На подрачјето на катастарската општина која е предмет на анализа нема регистрирани и евидентирани недвижни споменици на културата (Експертен Елаборат).

Во Археолошката карта на Република Македонија, која ги проучува предисториските и историските слоеви на човековата егзистенција, од најстарите времиња до доцниот среден век, на анализираното подрачје на катастарската општина нема евидентирано археолошки локалитети.

4.2 Опис на сегашната состојба со животната средина во планскиот опфат

Основен предуслов за идентификација на проблемите со животната средина и поставување на стратешки цели за надминување и унапредување на истите е идентификацијата и оцената на сегашната состојба со медиуми на животната средина (воздух, вода, отпад, почва, биодиверзитет, бучава), како и со користењето на земјиштето и природните ресурси во општината. Стратегиската оценка овозможува на кој начин и со каков интензитет целите на планскиот документ влијаат врз целите на СОЖС, со цел да се предвидат мерки за спречување, намалување или одбегнување на влијанијата и да се предложи план за мониторинг на индикаторите за секоја цел на СОЖС (точка 9).

Воздух

Согласно Директивите на Европската Унија, загадувањето е непосредно или посредно внесување, како резултат на човековите дејствија, на материи, вибрации, топлина или бучава во воздухот, водата или во почвата, кои што можат да бидат штетни по човековото здравје или по квалитетот на животната средина, од кои што може да произлезе штета по материјалниот имот или кои што ги нарушуваат или влијаат врз природните убавини и другите легитимни начини на користење на животната средина.

Квалитетот на воздухот е еден од поважните чинители на кои треба да се внимава при планирање на просторот заради спречување на деградација на истиот со имплементација на планскиот документ.

Главен извор на загадување е индустријата која во екосистемот емитура, гасови, пареи, чад, магла, прашина и аеросоли. Загадување на воздухот најповеќе е како резултат на преработка на сулфидни концентрати на обоени метали, како и на согорување на кокс и други карбофилни горива во индустријата и домаќинствата.

На загадувањето на воздухот многу влијае топографијата на теренот, висината на индустријските оџаци и атмосферските услови. Најкритично загадување е во услови на отсуство на хоризонтално и вертикално струење на воздухот а особено кога е истото проследено со температурни инверзии.

Во Куманово санитарната состојба на воздухот почна да се истражува од 1974 година со воспоставување на мерни места и со просторно и временско пратење на поедини штетни материи во воздухот и тоа: чад, сулфурен диоксид и таложни материи.

Од извештаите на Автоматскиот мониторинг систем на воздухот изработен од Министерството за животна средина и планирање каде преку

Автоматска мониторинг станица се мерени количествата на штетни материи во воздухот во текот на цела 2003 година ги имаат следните податоци:

Емисија на максимални штетни материи во воздухот: Во период од јануари 2003-септември 2003 година се движи во следниот редослед:

Месец 2003	SO ₂ mg/m ³	NO mg/m ³	NO ₂ mg/m ³	NO _x mg/m ³	CO mg/m ³	O ₃ mg/m ³	PM mg/m ³	Чад
МКД	150	85	85	85	1	110	120	150
јануари	39,445	-	-	-	7,611	87,935	344,598	132,86
февруари	72,805	37,196	55,887	111,367	6,906	114,965	95,791	52,75
март	43,121	39,310	83,214	138,495	9,044	110,496	-	35,39
април	24,501	16,067	39,459	62,134	5,818	111,450	181,515	14,64
мај	41,439	38,665	68,822	126,854	6,337	114,696	241,140	7,38
јуни	45,936	67,766	44,871	145,122	0,995	107,306	91,645	12,65
јули	-	-	-	-	-	-	-	9,86
август	32,849	-	-	-	1,128	197,767	137,437	14,26
септември	38,270	-	-	-	3,071	56,780	145,693	85,21
МКД								

Според горе наведените мерења максималното присуство на штетни материи се во дозволените граници (МКД). Податоците за максимална концентрација на CO₂ од месечните мерења се движат од 24,5- 72,8 мг/м³, што е далеку под максимално дозволените концентрации (150 мг/м³).

Присуството на чад во воздухот според податоците од секојдневни мерења во 2002 година добиени од Министерството за животна средина и просторно планирање се движи од 7,38-132,86 мг/м³, што е помалку од дозволените концентрации (150 мг/м³).

Измерените количества на NO, NO₂, NO_x во Куманово покажуваат дека концентрациите имаат изразито сезонско движење, во тек на годината, а ниту еден ден не се надминати максимално дозволените граници.

Заводот за здравствена заштита на Куманово ги следи движењата на тешките метали во седиментна прашина што не го овозможува тоа Автоматската мониторинг станица.

Постојаното присуство на ветер, од друга страна обезбедува перманентна аерација, така да дури и смогот е многу ретка појава. Меѓутоа, постојаното зголемување на бројот на моторни возила секако е и потенцијална опасност по квалитетот на воздухот, поради емисија на чад и издувни гасови, особено во централното градско подрачје.

Интензивниот развој на сообраќајот, високофреквентните сообраќајници и другите сообраќајно прометни места, особено во критичните периоди на денот се висок потенцијален ризик, кој упатува на потребата од будно следење на состојбата што е предуслов за брзо реагирање во случај на влошување на состојбата.

Состојбата на загаденост на воздухот укажуваат дека објектите кои го загадуваат воздухот во Кумановската општина се во константен пораст така да за истите треба да се предвидат следните заштити:

- објектите, уредите и постројките кои го загадуваат воздухот да располагаат со уреди за прочистување на издувните гасови;
- емитирањето да се регулира со одредување на услови и режим на емитирање;

- воспоставување на зони за санитарна заштита определени со законот;
- воспоставување на мерна мрежа која би ги евидентирала поедините извори на загадување и перманентно би го прателе степенот на загаденост;
- во просторите со пејсажни амбиентални и други природни вредности да се избегнува лоцирање на објекти кои вршат загадување на воздухот.

Најрационален и ефикасен начин за заштита на животната средина од штетните влијанија врз воздухот е превентивното делување и спречување на продукција на штетни емисии во самите извори на нивно создавање. Квалитетот на воздухот најмногу го нарушува присуството на гасови, прашина и други штетни материи кои штетно влијаат врз здравјето на луѓето, екосистемите и природните создадени вредности.

Една од мерките за реализација на превентивниот пристап во заштитата на воздухот е обезбедување на солидно согорување во огништата на разните горивни инсталации и добра карбурација на горивата во моторите со внатрешно согорување.

Исто така, значајни мерки кои придонесуваат за надминување на проблемот со загадување на воздухот се:

- изградба на широки улици кои овозможуваат брзо проветрување;
- зголемување на површините со зелени насади и дрвореди;
- подобрување на коефициентот помеѓу изградените и слободните површини;
- подигање зелени појаси околу индустриските зони, производните капацитети, резервоарите за вода и др.

Се уште не е изработен катастар на загадувачи и загадувачки супстанции во воздухот за да може да се создаде појасна слика за состојбата.

Врз основа на согледаните состојби со загадување на воздухот може да се заклучи дека иако податоците со кои во моментот се располага не укажуваат на постоење опасност и ризик, сепак постои потреба од мониторинг на состојбата со загадување на воздухот, за да навреме се сигнализира во случај на влошување, како и превентивна заштита. Во тој смисол се препорачани акциите во делот на сообраќај, односно урбан развој кои се однесуваат на повисок степен на организација, односно побрзо одвивање на сообраќајот, без чести запирања на возилата, бидејќи во тој случај се зголемува натрупувањето на јаглероден моноксид и други опасни состојки на издувните гасови, како и ориентација кон употреба на безоловни бензини и субституција со еколошки возила.

Вода

Колку водите во одреден простор може да се сметаат за воден ресурс зависи од можноста за нивно искористување, односно од можноста за реализирање на водостопански решенија со кои водите ќе се искористат за покривање на потребите од вода за населението, земјоделството, индустријата и заштитата на живиот свет. Водата како ресурс ја има многу

помалку од присутните води што треба да се има секогаш во предвид при планирањето за нејзино искористување.

За подмирување на потребите на вода најзначајни се површинските води, бидејќи тие се најраспространети, најблиски се до местата на човековата активност, обезбедуваат живот и развој на екосистемот.

Издашноста на подземните води зависи од климатските, морфолошките и хидрогеолошките карактеристики на просторот. Овие води поради посебниот квалитет се значајни и може да бидат корисни за покривање на потребите од вода.

Република Македонија зафаќа дел од сливовите на р. Вардар, р. Црн Дрим и р. Струмица. На целата нејзина територија 84% од водите се домицилни, а само 16% се надворешни води кои доаѓаат во Републиката. За подобро согледување на расположливите и потребни количини на вода територијата на Републиката е поделена на 15 водостопански подрачја во основните сливови на реките: Вардар, Црн Дрим и Струмица.

Планската определба за заштита на водите е да се зачува високиот квалитет на извориштата на вода, да се подобри квалитетот на површинските и подземните води и да се доведат во законски пропишаниот квалитет. Приоритет во заштитата имаат водите од 1 и 2 класа од кои е предвидено да се врши водоснабдување на населението места. Заштитата на квалитетот не може да се оствари парцијално, таа е сплет на технолошки, водостопански и економско-организациони мерки и континуирана работа.

Општина Куманово добива преработена вода за пиење од две акумулациони езера Липково и Глажња лоцирани во општина Липково. Хидросистемот Липково-Глажња е во функција 40 години. Според количината на потрошената вода основна намена на хидросистемот е наводнување на Кумановско Поле околу 10.000 ха и водоснабдување на Куманово.

Акумулациите се полнат од Липковска река. Освен за пиење водата од акумулациите се користи за наводнување и индустријата, а во одреден временски период може да се користи за добивање на електрична енергија.

Акумулациите може да обезбедат 6.744.373 м³ вода што е некогаш и просечен прилив и во многу зависи од хидролошката состојба поготово во зимските и летните месеци. Проблемот е алармантен и е нагласен во сушниот период во лето кога високите и средни зони во градот Куманово немаат вода.

Просечна потрошувачка на вода е 430-450 л/сек, а во летните месеци се намалува приливот на вода 300-350 л/сек бидејќи до Филтер станицата едвај пристигнуваат 200-220 л/сек. Околу 97% од градот и населбите се покриени со изведена водоводна мрежа со дневна потошувачка од 10,935 м³/ден и загуби на вода во мрежата околу 48,94%.

Во последните години се изнајдени додатни начини на снабдување од 4 грана на цевковод за наводнување до Филтер станицата каде можат да се добиваат над 180 л/сек само доколку во езерата има доволно вода. тс. хидрометеролошката година е добра и изобилува со врнежи. Водата од акумулациите се преработува во Филтер станицата кој е хидрообјект за

преработка на вода за пиење. Доводниот вод е од челик со должина од 14.401 м и пресек 350/450 мм до филтерницата која е со капацитет од 38.016 м³/ден.

Филтер станицата со постојната технологија може да го задоволи постојниот квалитет на водата за пиење. Преработената вода се хлорира и таква се транспортира преку системот за водоснабдување до потрошувачите.

Елементите на дистрибутивната мрежа се изградени од ПВЦ и азбест цемент. Според стандардите на светската здравствена организација, азбест цементните цевки се не препорачливи поради кородивните својства. Не е докажана канцерогеноста преку негова ингестија, односно перорално внесување. Староста на профилите се движи од 35-40 години. Цевките се со мали профили и без изолација, поради што истекувањата од системот се големи. Појавата на корозија и инкрустација доведува до голем број дефекти.

Водата освен за пиење се користи за наводнување. Проблемите со кој се соочува водоснабдувањето покрај климатските причини се и загубите на вода од дивите приклучоци, застарена мрежа,недоволен резервоарски простор.

Мрежата за наводнување е поделена во 6 грани и два главни вода со должина од 1460 км каде се наводнува поголем дел општината Липково, а во помал дел општина Куманово.

Технолошката вода е во вториот вод за Тутунов комбинат во атарот на с. Матејче и се дистрибуира технолошка вода до сите поголеми индустриски капацитети (ФЗЦ 11 Октомври, Амбалажа, Кожара и др.).

На водоснабдување на градот Куманово му се приклучуваат и околните градски населби кој се во непосредна близина.

Со водоводната мрежа и филтерницата стопанисува ЈКП Водовод-Куманово задолжено за производство и дистрибуција на високо квалитетна вода за пиење, индустријата, јавните установи. На квалитетот на дистрибуираната вода се врши секојдневна контрола:

- Еднаш дневно (освен недела) се контролира на неколку контролни места во дистрибутивниот систем од страна на Заводот за здравствена заштита;
- Четири пати годишно, контрола врши Републичкиот завод за здравствена заштита;
- Четири пати годишно контрола врши Хидробиолошки завод - Охрид.

Селските населби се снабдуваат со вода за пиење преку јавни и индивидуални бунари и чешми или локални селски водоводи.

Мониторингот на водоснабдувањето со вода за пиење и квалитетот на водата во руралната средина го спроведува континуирано Заводот за здравствена заштита според единствена методологија преку формирање на матичен број за секој водоснабдителен објект посебно. За овој мониторинг Заводот располага со софтвер кој е унифициран во целата Република.

Резултатите од извршените анализи и препораките се достапни до сите заинтересирани субјекти и деловни партнери.

Површинските и подземните води се загадуваат со отпадните води од населбите и индустријата па така се почесто ги губат своите природни

карактеристики. Најголем дел од употребените води се враќа во површинските токови и под земја оптеретени со разни органски и неоргански материи.

Отпад

Складирањето, користењето, транспортот, депонирањето на индустрискиот отпад се потенцијален ризик, чие што надминување во секоја одделна сфера треба да се остварува организирано преку систем на мерки.

Комунален отпад претставува секаков вид на отпад што се продуцира од домаќинствата, јавните и економските установи и претпријатија и институциите на една урбана средина. Отпадот што се продуцира од индустријата, земјоделието и рударството, како и патогените остатоци од изумрени животни не спаѓаат во овој вид на отпад.

Во минатото, отпадот што го создавал човекот од задоволувањето на своите животни потреби бил во количини и облик што природата била способна сама да го разгради до облик на изворна материја, со што се воспоставила рамнотежа помеѓу човекот и неговата околина. Меѓутоа, во поново време на интензивен индустриско технолошки развој од една страна и демографската експлозија и преголема густина во населеност од друга, сведоци сме на суперпродукција на цврст отпад во количини и облик кој природата неможе самостојно да го разгради со што се нарушува рамнотежата помеѓу човекот и неговата животна околина. Цврстиот отпад се повеќе ги освојува земјените површини, ја загадува почвата, воздухот и површинските и подземните води. Отпадните материи кој настануваат од домаќинствата, населбите, индустријата и други објекти се одведуваат од епидемиолошки и естетски причини. Отпадните материи настануваат од човекот и се производ на неговите физиолошки функции на животните и растенијата. Има неколку поделби на отпадните материи тоа се:

- Животни активности на луѓето - комунален отпад;
- Отпад од рударско-металуршките и енергетски капацитети - техноген отпад;
- Отпад од индустријата (преработувачки капацитети) и капацитети на органска и неорганска технологија - индустриски отпад;
- Отпадот што се создава со изведување на градежни, индустриски, преработувачки и занаетчиски работи кои немаат својство на комунален цврст и технолошки отпад и тоа: градежен отпаден материјал, земја, згура, кал (инертна или нештетна), камења, керамички крш, санитарни уреди и сличен градежен отпад;
- Отпад од здравствените установи - медицински отпад (посебен отпад);
- Радиоактивен отпад.

Према агрегатна состојба се делат на:

- Течни (фекалии на луѓе, од бањи, кујни, гаражи, индустриски отпадни води, атмосферски отпадни води);
- Цврсти (отпадоци од населбите и индустријата во тврда состојба, хартија, стакло, метал, порцелан, прашина, пепел). По состав, цврстите

отпадоци се состојат од: состојки кои ферментираат (органски состојки кои брзо се распаѓаат: отпадоци од преработена и непреработена храна, коски, изумрени животни и сл); минерални состојки (органски и неоргански) кои се разградуваат многу споро: керамика, стакло, пластика и др.

Во општина Куманово од аспект на одржување на комунална хигиена и собирање на комунален смет може слободно да кажеме дека истото е организирано само за градот (градежен реон), населбата Вера Которка и селата Доброшане и Черкези. Во останатите приградски села не е организирано собирање на комунален смет. Онаму каде не се сервисира комунален смет нормално е дека околината е позагадена со диви депонии и условите за живеење се понехигиенски т.е. во услови на загадена животна средина со комунален смет.

Депонијата е одалечена 7 км од градот Куманово во близина на селото Пчиња. Оградена е со жица висока 1,5 м и должина 2000 м. Зафаќа површина од 11.686 ха или 116.864 м². Има капацитет од 1.832.000 м³ од кои се искористени 1.168.000 м³. За складирање остануваат уште 664000 м³ со мала разработка ќе служи уште 10 години. Исто така постојат и можности за проширување. Годишно се одлага околу 55000 м³ комунален смет. Депонијата е класично ѓубриште бидејќи:

- Нема сигурна подлога (тампон, пластична фолија) со која би се прибирале површинските води туку истите природно се усмерени по суводолица кон селата.
- Нема систем за прибирање на природни гасови што се остваруваат од распаѓање на сметот кои воедно се причини за често запалување на ѓубриштето.
- Нема систематско одложување на сметот (ред смет, ред земја) туку истото е стихийно.

Цврстиот комунален смет во депонијата се одложува без никаков третман, туку единствено се врши планирање на истиот, како би се порационално користела депонијата.

Индустрискиот смет се одлага на депонијата Краста околу 13000 м³ се евакуира или подига со комунални возила кои се опремени со корпи и кои исклучиво сенаменети за тоа. Најголем дел од овој отпад произлегува од индустриските капацитети кој сеуште работат како (ФЗЦ 11 Октомври, Амбалажа, Кожара, Ф-ка Пролет, како и од некој погони на Чик Куманово, а и од мало стопанствениците).

Претходно сите производители си вршат селекција на индустрискиот отпад и тоа што не може понатаму да се користи како секундарна сировина и што претставува индустриски смет го складираат во контејнери за таа намена, кои ЈП Чистота и зеленило ги одложува на депонијата Краста.

Растителен и животински свет

Просторот на општината се одликува со хетерогеност во однос на застапеност на вегетациските типови меѓу кои доминира аграрниот комплекс.

Мали остатоци на шума (даб и бука) се сретнуваат во долината на река Пчиња. Градот Куманово е расположен во регионот на дабова шума и тоа во најнискиот појас на термофилната заедница од благун и бел гербер. Во просторот доминираат пасиштата претставени со суви ливади со големо антропологено влијание. Шумите се скоро целосно уништени. Се појавуваат предели кои се одликуваат со степска вегетација како резултат на влијанието на умерено континенталната клима.

Бучава

Проблемот на бучава на подрачјето на градот Куманово досега не е анализиран и истражуван. Во Кумановскиот регион изворите на создавање на бучава не се од таков вид да овој проблем во животната средина претставува значителна закана за здравјето на луѓето.

Бучавата произлегува од урбаните активности и тоа:

- Сообраќај;
- Производни и деловни процеси;
- Бучава од ентериерно потекло (стамбени згради, трговско деловни центри и сл).

Концентрацијата на транзитните и транспортните средства кои се движат по магистралниот пат се причина за појава на бучава. Исто така, амортизираните машини и застарената опрема кои се користат во стопанството предизвикуваат бучава која ги надминува утврдените стандарди. Негативното влијание на бучавата се одразува директно врз здравјето на луѓето, животнскиот свет, а со тоа и врз квалитетот на животот. Со цел следење на состојбата со бучавата во општината, потребно е воведување на континуирано мерење (мониторинг).

4.3. Сегашни проблеми со животната средина во и околу планскиот опфат

Проблемите со животната средина во општина Куманово и предметниот опфат, беа идентификувани преку анализа на постоечката состојба со животната средина за општина Куманово и земајќи го во предвид Локалниот акционен план за животна средина усвоен 2004 година каде се евидентирани клучните проблеми и предложени се мерки во облик на Акционен план за нивно надминување.

Најосетливи елементи на животната средина во предметниот опфат (Елементи на СОЖС)					
Води	Воздух	Отпад	Климатски фактори	Население	Материјални добра

Врз основа на евидентирање на најосетливите елементи на животната средина во планскиот опфат кои се нарекуваат и елементи на Стратегиска оцена на животната средина (Елементи на СОЖС) се воспоставуваат цели на

стратегиска оцена на животна средина (Цели на СОЖС) и се дефинирани можни индикатори за секоја цел.

Во процесот на Стратегиска оцена на влијание на планскиот документ врз животната средина важно е да се види како, на кој начин, со која јачина и интензитет целите на планскиот документ влијаат врз целите на СОЖС со цел да се предвидат мерки за спречување на влијанијата и да се предложи соодветен план за мониторинг на индикаторите за секоја цел на СОЖС.

На следната табела се прикажани сегашните проблеми со елементите на животната средина:

Елементи на Стратегиската оцена на животна средина	Проблем	Релевантно опфтен проблем
Воздух	Нарушен квалитет на воздухот од постоење на индустриски објекти со интензивна емисија на загадувачки материи, употреба на јаглен и нафта како агенс за затоплување, зголемен сообраќај	x
	Немање квалитетна медицинска база на податоци во однос на заболувањата предизвикани од загадување на воздухот	x
Вода	Нарушен квалитет на реципиентите како резултат на испуштање индустриски и комунални отпадни води	x
	Неискористеност на геотермалните води	x
Отпад	Постоење на диви депонии	x
	Непостоење на регионална депонија	x
Почва	Нарушен квалитет на почвата како резултат за исталожување на аероседименти	x
	Деградација на почвите	x
Предел	Деградирани предели (неконтролирано сечење на шумите)	x
	Недоволна застапеност на паркови и зелена површина	x
Население	Појава на миграција	x
	Голема невработеност	x
Климатски фактори	Користење на огревно дрво за затоплување	x
	Не користење на обновливи извори на енергија	x

Сегашните проблеми со елементите на животната средина

5. Состојба без имплементација на планскиот документ

При реализација на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, се разгледува опцијата без да се спроведе планска активност, односно работите да останат во првобитната положба.

Во конкретниов случај доколку овој план не се спроведе, се очекуваат следниве последици:

- Појава на некомпатибилни дејности;
- Земјиштето и понатаму ќе остане земјиште со помала економска вредност;
- Неконтролирана изградба на бесправни објекти;
- Нарушување на квалитетот на медиумите во животната средина;
- Интензивно загадување со отпадни материи (цврст, комунален и други видови отпад) и постоење на диви депонии;
- Интензивно загадување на подземните води и почвата;
- Нема услови за создавање на поволен економски амбиент за одржив економски и еколошки развој на подрачјето - регионот;
- Намалени приходи во буџетот;
- Отсуство на инвестициони вложувања;
- Нарушено здравје на населението;
- Зголемени социјални трошоци;
- Намалена можност за вработување;
- Пораст на економската миграција;
- Не се создаваат услови за искористување на обновливите извори на енергијата (соларната енергија);
- Не се создават услови за одржлив развој на туризмот;
- Намален животен стандард и
- Не се создаваат услови за економски развој.

Доколку не се реализираат предвидените решенија во рамки на планскиот опфат ќе се испушти можноста за економски-одржлив развој и промоција на локацијата како атрактивна туристичка дестинација.

6. Алтернативи и чинители за избор на алтернатива

ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово е од особено значење за реализирање наменски содржини и функционална операционализација за развој на планскиот опфат и општината.

Со изработката на планските решенија од Урбанистичката планска документација просторот добива нова можност за урбанистичка разработка и реализација.

При подготовката на планското решение е разгледувана алтернативата за неспроведување на планското решение со што состојбата во животната средина би останала под влијание само на природните фактори. Во овој случај се очекува моменталната состојба на теренот воопшто да не се промени, а економската пасивност и понатаму да продолжи.

Во случај на нереализирање на планските решенија на анализираното подрачје се очекува:

- Постојниот социјално-економски статус на населението во поширокото подрачје и понатаму да стагнира;
- Трендот на миграција на населението кон поразвиените урбани центри и понатаму да продолжи;
- Намалување на вредноста на земјиштето;
- Узурпација на просторот со дивоградби и други неплански и некомпатибилни содржини, а со тоа и деградација на пределската разновидност на подрачјето;
- Непланско и неорганизирано уредување на просторот со што негативно ќе се одрази врз медиумите во животната средина.

Реализирањето на планските решенија со избраната намена во просторот ќе овозможи искористување на поволната географска положба на локацијата, искористување на поволните микроклиматски услови и добрата поставеност во однос на сообраќајната поврзаност со околните населени места, зголемување на атрактивноста на просторот преку изградба на содржини кои се вклопуваат во пределот и подобрување на туристичката понуда и квалитетот на живот на локалното население.

Со реализација на овој план се овозможува локацијата да прерасне како единствена просторна и функционална целина која ќе даде голем допринос за развојот на локалната и национална економија, истовремено имајќи го за цел анимирањето на интересот на разни инвеститори за реализација на предложената програма за развој на туризмот како ориентација во актуелните економски тенденции на државата.

Активирањето на овој простор ќе овозможи одржлив развој на повеќе дејности, кои ќе продуцираат економски ефекти не само во областа на туризмот и угостителството, туку и во останатите дејности непосредно поврзани со изработката и ефектуирањето на урбанистички решенија и тоа:

проектирањето, градежништвото, комуналните дејности, трговијата, сообраќајот, занаетчиството, јавните функции и др.

Непосредниот ефект кој ќе произлезе со реализацијата на предложената ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово ќе се рефлектира врз зголемено ангажирање на расположливата работна сила преку нови вработувања во дејностите предвидени со планските содржини, односно позитивен кумулативен ефект врз социо - економската компонента и одржлива и интегрирана заштита на животната средина, што се одсликува преку:

- Социјална, економска и просторна кохезија во рамки на регионот, со оптимално користење на неговите специфични особености;
- Реализација на целите за заштита на животна средина релевантни за планскиот документ, преку примена на мерките за избегнување, ублажување и/или компензација на потенцијалните влијанија предложени во овој извештај;
- Зачувување, заштита, обновување и унапредување на квалитетот на животната средина;
- Заштита на квалитетот на амбиентниот воздух, избегнување, спречување или намалување на штетни емисии во воздухот;
- Заштита, зачувување и постојано подобрување на расположливите водни ресурси преку нивно одржливо користење, спречување или намалување на штетни испуштања, одведувањето и третман на комуналните отпадни води, третман на отпадни води од страна на самите субјекти;
- Избегнување и намалување на создадениот отпад, негово селектирање и повторно искористување и отстранување на прифатлив начин согласно законските решенија;
- Рамномерен и одржлив просторен развој, рационално уредување и користење на просторот;
- Рационално и одржливо користење на природните ресурси;
- Користење на обновливи извори на енергија;
- Зачувување и заштита на компонентите на биолошката и пределската разновидност и
- Избегнување, спречување или намалување на бучавата.

Треба да се има во предвид, дека целите на планскиот документ за одржлив економски развој со своите пропратни содржини и неопходната инфраструктура, во еден дел може да биде во конфликт со животната средина и тоа би било изразено преку краткорочни негативни влијанија во фазата на изградба (аерозагадување, бучава, создавање на отпад). Поради ова, во Стратегиската оценка на животна средина за ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина

Куманово се предложени мерки за заштита на медиумите од емисија на отпадни материи, од емисија на бучава, генерирање на отпад, различни непогоди и хаварии. Исто така, како составен дел на Извештајот за Стратегиска оцена се презентирани дополнителни мерки за спречување, намалување или ублажување на негативните влијанија врз животната средина од реализацијата на целите на планскиот документ.

Како резултат на реализирање на планските содржини, кои подетално ќе бидат утврдени со Архитектонско - урбанистичкиот проект, при што секако ќе се има предвид компатибилноста на планираната градба согласно потребите и сензибилноста на планскиот опфат, ќе заживее одржливиот економски развој на општината и регионот, ќе се намали економската миграција на населението и ќе се ефектуира просторот во насока на негово рационално искористување во функција на одржлив економски и еколошки развој.

Секако, тоа ќе ја намали натамошната узурпација на просторот и ненаменско користење на земјиштето, како и ќе ја подобри туристичката понуда.

Со реализирање на планскиот опфат се очекуваат и позитивни аспекти во делот на можноста за користење на обновливи извори на енергија, поволна диспозиција во однос на развојот на сообраќајната и комуналната инфраструктура, што е во функција на развојот на туристичката понуда.

7. Претпоставени влијанија врз медиумите на животната средина

Појавите кој како претпоставка може да се јават од имплементацијата на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, може да се анализираат од негативен и позитивен аспект. Извештајот за Стратегиска оценка ги зема во предвид влијанијата врз сите медиуми на животната средина, биолошката разновидност, природата, пределот, културното наследство, луѓето како и влијанијата врз социо-економските можности во општина Куманово.

Извештајот за стратегиска оценка на животната средина не ги анализира поединечните развојни проекти, туку влијанијата врз медиумите на животната средина од генерален аспект. Значи, со извештајот се прави само проценка на можните влијанија врз животната средина, додека во подоцнежните фази, преку Студиите за оценка на влијание врз животната средина или Елаборатите за заштита на животната средина што се законска обврска на основа на укажаните ризици се прават детални анализи и препораки.

Согласно Законот за животна средина и Уредбата за определување на критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оценка на влијанијата врз животната средина потребно е да се утврди потреба за спроведување на постапка за оценка на влијанието на проектот врз животната средина. Потребата од оценка на влијанијата врз животната средина ја донесува Органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина. Согласно Законот за животна средина, како и Законот за заштита на природата, правните или физичките лица кој вршат дејности или активности кои не спаѓаат во проектите за кои се спроведува постапка за оценка на влијанието врз животната средина се должни да изготват Елаборат за заштита на животната средина, со цел да се оцени влијанието на дејностите или активностите врз животната средина, пред да започнат со спроведување на проектот и истиот да го достават до органот надлежен за одобрување на спроведувањето на проектот.

Влијание врз демографскиот фактор

Иницијативата на создавање на нестопански капацитети ќе има позитивно влијание на руралните населби во непосредната околина и ќе претставува движечка сила за побрз и порамномерен одржлив развој на истите. Тоа ќе влијае посредно и на вкупниот одржлив општествено-економски и урбан развој во регионот, односно пошироката околина. ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово ќе има позитивни импулси и ефекти врз целото непосредно опкружување од аспект на повисока организација,

инфраструктурна опременост и уреденост на просторот и негово одржливо користење и се разбира економски ефекти манифестирани преку отварање на нови работни места, едуцирање на нови квалитетни стручни кадри, неопходни во процесот на создавање на нова работна сила и нејзино вклучување во економскиот и општествен живот, како на локално, така и на регионално и на национално ниво.

Реализацијата на предвидената содржина од планскиот опфат, не само што ќе влијае врз намалување на економската миграција на локалното население, туку ќе претставува и позитивен стимул за демографскиот развој, како и зголемување на наталитетот на долгорочна основа. Инвестиционите вложувања за реализација на оваа планска содржина ќе значат зголемување на животниот стандард и квалитетот на живеењето, како и привлекување на нови инвестиции од страна на бизнис секторот, односно на создавање на поволен и одржлив економски амбиент.

Инвестиционите вложувања за реализација на предвидените плански содржини ќе значат зголемување на животниот стандард и квалитетот на живот во непосредната околина.

Влијание врз човековото здравје

Со имплементацијата на планот, може да се предизвикаат евентуално одредени влијанија врз здравјето на луѓето од аспект на неправилно управување со животната средина (не имплементирање на мерките за заштита на животната средина).

Обезбедувањето на заштитно зеленило и хортикултурно уредување на просторот ќе биде во насока на подобрување на здравјето на луѓето, што е опфатено и со планската содржина, при што треба да се почитуваат законски пропишаните стандарди. При изградбата и во зависност од типот на објектите да се применуваат пропишаните стандарди согласно Европските Директиви и меѓународната законска регулатива.

Заради намената на просторот и предвидените градби во опфатот на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, не се очекуваат влијанија врз човековото здравје со реализацијата на овој плански документ.

Во текот на подготовка и изведба, односно во фазата на градежни активности на објекти - градби и инфраструктурна мрежа, може да се појави краткотрајно влијание врз здравјето на непосредните извршители на градежните зафати. Влијанијата би се однесувале на влијание од зголемена бучава, издувни гасови и цврсти честички емитирани од моторни возила и тешката механизација, вибрации и генериран отпад.

Влијание врз социо-економската состојба

Имплементацијата на планските решенија дефинирани со овој план ќе има позитивно влијание врз социо-економскиот развој на општината,

отварање на нови работни места, зголемување на стапката на економски раст, стимулирање на развојот на останатите дејности, проектирањето, комуналните дејности, градежништвото, трговијата, подобрување на начинот на живот, зголемување на приходите на локалната самоуправа, подобрување на комуналната инфраструктура и уреденост на просторот и сл.

Влијание врз квалитетот на амбиентниот воздух

Со ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, не се очекуваат особени влијанија врз амбиентниот воздух. Одредени краткорочни влијанија врз квалитетот на воздухот се очекуваат во време на градба - изведбата на земјени и градежни работи при што се очекува појава на прашина, како фугитивна емисија на најситни честички на прашина и песок.

Поголемо влијание се очекува да се јави во вид на прашина и емисии од загадувачки материи во воздухот, како резултат на градежни активности при изведбата на планираните содржини предвидени во планскиот опфат, а кој подетално ќе бидат разработени со Архитектонско - урбанистичкиот проект, при изведбата инфраструктурна мрежа во функција на потребите на планираните градби.

Со изградба на предвидените содржини се очекува да се зголеми бројот на посетители и туристички групи во летниот период, што ќе предизвика зголемено ниво на емисии на издувни гасови од мобилните извори во воздухот.

Евентуалните влијанија ќе бидат детално анализирани при изработката на Студијата за оценка за влијанието врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина од сите аспекти на животната средина, како би се оствариле поволни услови за подобрување на квалитетот на воздухот, што е и законска обврска, која треба да се реализира во фазата на добивање на одобрението за градба.

Влијание врз климатски промени

Влијанието на фугитивните емисии во воздухот од издувните гасови од возилата ќе се ублажи со поставување на заштитно зеленило. Да се предвиди планско решение со обезбедување на заштитно зеленило и богато хортикултурно уредување во и околу секој објект или инсталација кој ќе претставува основа да се очекува дека тоа нема да придонесе кон значајни нарушувања на квалитетот на воздухот во поширокото подрачје или да доведе до климатски промени.

Влијание предизвикано од зголемена бучава

Во фазата на градба, при реализација на предвидените активности може да се очекува зголемено ниво на бучава од употребата на механизацијата.

Доколку при имплементација на планскиот опфат се применат мерките дефинирани согласно Стратегиската оценка на влијанијата врз животната средина од секоја посебна активност ќе се намалат очекуваните ефекти од зголемена бучава и ќе се сведат на дозволените нивоа, во согласност со Законот за бучава.

Во однос на функционирањето на објектите, изворот на бучава ќе биде само од лесните возила.

Влијание врз квалитетот на водите

Идентификувани извори на емисии на отпадни води во објектот се санитарните води. Ако неправилно се управува со истите може негативно да влијаат врз површинските и подземните води и да го загрозат квалитетот на околното земјиште.

Нарушувањето на квалитетот на водите може да биде резултат од неправилно управување со отпад. Влијанијата врз водите во оперативната фаза се оценуваат како можни негативни влијанија.

Евентуалните влијанија ќе бидат детално анализирани при изработката на Студијата за оценка за влијанието врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина од сите аспекти на животната средина, како би се оствариле поволни услови за подобрување на квалитетот на воздухот, што е и законска обврска, која треба да се реализира во фазата на добивање на одобрението за градба.

Влијание врз почвата

Со имплементација на овој план ќе се оствари рационално користење на земјиштето, односно целокупната површина ќе се осмисли со наменска содржина која ќе резултира со веќе споменатите придобивки. Евентуалните влијанија врз почвата може да произлезат од несоодветно управување со санитарните води, генерираниот отпад, издувните гасови од превозните средства и сл.

Значајни влијанија врз почвата не се очекуваат, бидејќи во Планот за изградба ќе се предвидат мерки и решенија за комуналната инфраструктурна мрежа, управување со отпадните води и отпадот кој ќе се генерира во објектите. Индиректно, негативно влијание на почвата како резултат на издувните гасови од возилата и емисиите од планираниот опфат во планскиот опфат се проценуваат како не многу значајни со оглед на предвидените заштитни зелени зони и природата на предвидените објекти.

Влијание врз пределот

Имплементацијата на планот нема да има влијание врз пределот од причина што целта на овој план е да се создадат реални услови за одржлив развој и подобро живеење. Во сегашна состојба, дел од пределот е деградиран и во нефункционална состојба.

Пределот се очекува да се наруши во време на активностите при изградба, но со ограничен временски период.

При реализацијата на објектите и нивната инфраструктура може да предизвикаат негативни влијанија врз пределот како резултат на ископувањето на земјиштето и депонирањето на вишокот земја на несоодветни локации. Ваквите влијанија се очекува да се третираат како негативни влијанија со ограничен интензитет и времетраење.

Влијание врз културното наследство

Културното наследство на регионот е симбиоза на непроценливи материјални и духовни вредности во една урбанистичко-архитектонска целина сочинувајќи нераскинливо единство на традиционални и уметнички вредности, книжевни, документациони фондови, почнувајќи од праисторијата до денес.

Според Законот, доколку се појави некое археолошко наоѓалиште ќе се постапи согласно одредбите од член 65 од Законот за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15 и 192/15).

Влијание врз биодиверзитетот (флора и фауна)

Во пределот каде се наоѓа планскиот опфат не се евидентирани карактеристични видови на флора и фауна, како и карактеристични живеалишта. Голем број на активности кои што би се одвивале планскиот опфат не се забележани подрачја и објекти заштитени или предложени за заштита како природно наследство.

Влијание врз материјалните добра

Имплементацијата на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово ќе ја зголеми економската вредност на земјиштето на поширокото подрачје и ќе се надврзе со веќе постоечките туристички капацитети. Вредноста на земјиштето ќе се зголеми заради туристичката атрактивност на просторот и постојните пејзажни доминанти во околниот предел.

Влијание по однос на генерирање на отпад

При реализација на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, во градежната фаза ќе се создадат поголеми количини на градежен отпад при реализација на градежните активности и земјен отпад заради раскопување на земјиштето. Во планскиот документ да се предвиди доколку е возможно градежниот шут повторно да се искористи при тампонирање на пристапните делови и покривање на ископите или уредно да се одложи на депонија по завршување на градежните активности.

Доколку отпадот уредно се селектира и собира во контејнери, а после тоа комуналниот отпад организирано се транспортира на депонија се очекува влијанијата од генерирањето на отпад да бидат сведени на минимум. Се препорачува испитување на можноста за искористување на отпадот како секундарна суровина или негово одложување до капацитети каде ќе може да се искористува неговиот потенцијал.

Се препорачува сите овие активности да бидат опфатени со изработката на Студиите или Елаборатите согласно Законот.

Влијание од несреќи и хаварии

Можни несреќи и хаварии кои би настанале од имплементацијата на овој плански опфат е појава на пожар, елементарни непогоди и други хаварии. Во планскиот опфат се разработени мерки за заштита на човекот, материјалните добра и животната средина од природните катастрофи.

За успешно функционирање на заштитата од несреќи и хаварии предвидени се мерки за заштита од пожари, односно сите објекти да се лоцирани така да се пристапни за пожарните возила, а ширината на пристапите не смее да биде помала од пропишаната со што се овозможува лесна подготовка и ставање во дејство на потребната опрема за борба против пожарот и спасување на луѓето. Ивичниците на пристапните патишта мора да бидат закосени поради лесен пристап на пожарните возила до секој објект.

Планирањето и изработката на техничката документација треба да е во согласност со Законот за заштита на пожар.

Деталната анализа на овие влијанија ќе биде со студиите или елаборатите согласно Законот и се обврска да се изготват во подоцнежните фази на реализација на планот.

8. Мерки за заштита, намалување и неутрализирање на значајните влијанија врз животната средина од имплементација на планскиот документ

Заштитата и унапредувањето на животната средина е темелна вредност на Уставот на Република Македонија (член 8) и е регулирана со Законот за животна средина, како и останатите закони и подзаконски акти кои се наведени во овој Извештај. Овој Извештај, кој се базира на релевантните податоци од Просторниот план на Република Македонија, Националниот Еколошки Акционен План, секторски студии за одредени области, како и податоци утврдени на самиот плански опфат, предвидува и мерки за заштита на животната средина од влијанијата кои се очекуваат со имплементацијата на планската документација, а кои е потребно да се испочитуваат во текот на подготовката на планската документација.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува:

- Интегрирано управување со комуналниот отпад;
- Озеленување на дворните површини;
- Зачувување на амбиенталните, естетските и рекреативните потенцијали на просторот;
- Изградба на современа инфраструктура;
- Искористување на соларна енергија, преку имплементирање на концептот неограничен извор на енергија;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето;
- Доследно спроведување на планот.

Во поглед на озеленувањето, да се планираат соодветни профили на дрвореди покрај сообраќајниците како и покрај другите инфраструктурни објекти кои можат негативно да влијаат на квалитетот на животната средина. Изборот на зеленило треба да се усогласи со условите за заштита и негова намена. Диспозицијата на високите дрвја да биде усогласена со трасите на подземните инсталации, додека изборот на видот на озеленувањето да биде во согласност со условите во работната средина, односно способноста на повеќе апсорпција на штетни гасови и кои немаат посебен третман за одржување.

Канализационата мрежа е предвидена да биде од сепарационен тип и да се влива во пречистителна септичка јама од каде по доведување на водата до потребен квалитет истата ќе се испушта во реципиент.

Бидејќи водоснабдувањето со вода ќе се врши од подземен бунар, пред изведбата на бунарот потребно е да се направат хидрогеолошки истражни и пробно експлоатациони работи со кои ќе се утврди издашноста и капацитетот на бунарот. Исто така, да се направат и испитувања со кои ќе се утврди и квалитетот на водата, односно дали физичко-хемиските и

бактериолошки карактеристики на водата ќе одговараат за соодветната намена.

Во зоната на бунарот (бунарите) се забранува сервисирање на моторни возила, пасење на стока, закопување на умрени животни, складирање на отпад, испуштање на материи кои по својот состав се опасни и штетни, употреба на агрохемиски средства, изградба на септички јами, копање на канали, изведување на земјени работи и сл. При лоцирањето на бунарите да се почитува Законот за води за одредување на заштитните зони на бунарите.

Динамиката на користењето на подземните води мора да биде усогласена за долгорочна експлоатација. Не се дозволува прекумерна експлоатација на подземните води поради кое би дошло до пореметување на нивниот режим.

При обезбедувањето на потребните количини на вода за угостителскиот комплекс, потребна е примена на мерки кои ќе овозможат квалитетно и економично водоснабдување, но истовремено и заштита на водите преку:

- Дефинирање на заштитни зони на изворникот за водоснабдување и дефинирање на режим на заштита во зоните;
- Рационално користење на водата преку модернизација на системот за водоснабдување на комплексот.

- Мерки за намалување на влијанијата врз демографскиот фактор

Реализацијата на предвидената содржина од планскиот опфат ќе има позитивно влијание, пред се, на населбите во непосредната околина и ќе претставува движечка сила за побрз и порамномерен одржлив развој на истите и ќе овозможи развој на локалната економија. Изработката на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, ќе има позитивен стимул и ефекти врз целото окружување од аспект на повисока организација, инфраструктурна опременост и уреденост на просторот и одржлив економски развој, економски ефекти манифестирани преку отварање на нови работни места, едуцирање на нови квалитетни стручни кадри неопходни во процесот на создавање на нова работна сила и нејзино вклучување во економскиот и општествен живот, како на локално, така и на регионално и национално ниво.

Реализација на планската документација ќе влијае во насока на намалување на економската миграција на локалното население и ќе претставува позитивен стимул за демографскиот развој како и зголемување на наталитетот на долгорочна основа. Инвестиционите вложувања за реализација на оваа планска содржина ќе значат зголемување на животниот стандард и квалитетот на живеењето, како и привлекување на нови инвестиции од страна на бизнис секторот.

Според тоа, може да се каже, дека имплементацијата ќе има позитивни долгорочни влијанија врз развојот на демографските карактеристики на општина Куманово.

- Мерки за намалување на влијанијата врз човековото здравје

Заради намената на просторот предвидена со ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово не се очекуваат значителни влијанија врз човековото здравје.

Во текот на земјените работи се предлага прскање на земјиштето/мобилното градилиште со вода, за да се намали емисијата на суспендирани цврсти честички и негативното влијание врз квалитетот на воздухот.

Цврстиот отпад што би се јавил во рамките на планираниот опфат е потенцијална опасност и се предлага негово интегрирано управување и третирање, односно собирање и селектирање на за таа цел определена локација, а отпадот што ќе остане да се организира за негово транспортирање до местото наменето за одлагање на отпад.

Отпадот од градежните активности, односно градежниот отпад доколку не може да се искористи за тампонирање и слично да се собира, транспортира и депонира на за таа цел утврдената депонија.

По реализацијата на планот не се очекува негативно влијание врз човековото здравје.

Интегралната реализација на предложените мерки е во насока на намалување на можните негативни влијанија врз животната средина, кои може на директен или индиректен начин да се рефлектираат врз здравјето на луѓето. Доследно спроведување на планските решенија за сообраќајната и комуналната инфраструктура ќе бидат доволна гаранција за директна заштита на човековото здравје. Имено, со овие решенија можноста за загадување на медиумите на животната средина (почва, површинските и подземните води и воздухот) ќе се сведе на минимум, а со самото тоа и можноста за загрозување на човековото здравје.

- Мерки за намалување на влијанијата врз социо-економската состојба

Реализацијата на планскиот документ позитивно ќе влијае на социо-економската состојба на населението, ќе го подобри квалитетот на живеењето и ќе го заголеми стандардот на населението.

- Мерки за намалување на влијанијата врз амбиентниот воздух

Воздухот е еден од основните елементи за чиста и здрава животна средина и неопходно е при проектирање и реализација на објектот да се

применат и имплементираат современи технологии и најдобри достапни техники кои го заштитуваат воздухот од загадување.

За намалување на влијанијата врз квалитетот на амбиентниот воздух од имплементацијата на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово се препорачува користење на обновливи извори на енергија, како енергетски ресурси и предвидување на зелени површини на соодветни слободни површини, хортикултурно уредување на просторот, што индиректно ќе влијае на реализација на целите и приоритетите одредени според Националниот план за заштита на амбиентен воздух во Република Македонија, според кој треба да се обезбеди преземање на мерки за намалување на емисиите од определени стационарни извори на загадување и усвојување на неопходни мерки и активности за минимизирање и целосно отстранување на негативните ефекти врз квалитетот на амбиентниот воздух.

За намалување на влијанијата врз квалитетот на амбиентниот воздух од имплементацијата на ЛУПД се предлагаат следните мерки:

- Задолжителна заштитна опрема на работниците кои ќе бидат изложени на прашина при изведба на планскиот опфат;
- Механизацијата да биде во фаза на мирување (исклучени мотори) во периодот кога не се изведуваат никакви активности на теренот;
- Во комплексот да се предвиди формирање на појаси со заштитно зеленило, ниско и средно, со долг вегетациски период се со цел нивно функционално развивање;
- При планирањето и изградбата на капацитетот приоритет да се дава на најдобро достапните техники и инсталации;
- Избегнување на користењето на фосилните горива како енергетски ресурс;
- Користење на електрична енергија како енергенс за затоплување при што нема да има никакви загадувачки емисии или пак користење на обновливи извори на енергија;
- Мониторинг на емисии на загадувачки материи во воздухот;
- За подобрување на квалитетот на воздухот на самиот опфат, на сите слободни површини да се предвидат зелени површини.

- Мерки за намалување на влијанијата врз климатскиот промени

Проценките за климатските промени на анализираното подрачје посочуваат дека летната сезона би можела да се продолжи како резултат на порастот на температурата на воздухот, што ќе има позитивни импликации врз развојот на туризмот. Изградбата на предвидените содржини нема да има значителни импликации врз микроклимата на анализираното подрачје.

Предвиденото озеленување на просторот треба да се изведува плански со претходна анализа на изборот на вегетација. Дополнително, видот на дрвјата може да придонесе за намалување на околната температура на

воздухот, а со тоа да го ублажи влијанието на високите температури во летниот период.

- Мерки за намалување од зголемена бучава

Во насока на минимизирање на бучавата во периодот на градба, се препорачува употреба на современа механизација и запазување на дозволените нивоа на бучава.

Заради намалување на бучавата од сообраќајниците треба да се обезбедат заштитни зелени појаси по должината, односно да се формираат зелени коридори.

Мерки кои се предвидуваат за спречување и намалување на бучавата се:

- Објавување на план на отпочнување и завршување на работите;
- Изведба на работите во тек на дневни часови и намалување на можноста за вознемиреност од бучава (од 07.00-17.00 часот);
- Користење на нови и технички исправни машини, кои предизикнуваат помало ниво на бучава;
- Изведба на заштитни зелени појаси и хортикултурни садници во границите на планскиот опфат за намалување на нивото на бучава.

- Мерки за намалување на влијанијата врз почвата

Својствата на почвата индиректно влијаат, како на квалитетот на почвата, така и на квалитетот на подземните води, затоа е потребно да се предвидат соодветни мерки за спречување и намалување на влијанијата врз почвата.

Во време на градежните активности потребно е контролирано и внимателно отстранување на површинскиот слој од почвата, да не се вршат поголеми ископи од планираните, како и вишокот на земја да се искористи повторно.

Градежниот шут ако може да се употреби за тампонирање, а во случај да треба да се отстрани, истиот да се собере, транспортира и одложи на за таа цел посебно место на депонија.

Во оперативната фаза треба да се забрани фрлање и неконтролирано одлагање на отпад.

- Мерки за намалување на влијанијата врз флората и фауната

Основен услов за намалување на влијанијата врз флората и фауната се примената на предвидените мерки за правилно управување со просторот, отпадните води, отпадот, бучавата, почвата, воздухот и сл. Доколку во планскиот опфат или при уредување на просторот се дојде до одредени нови сознанија за природното наследство кои можат да бидат загрозувани со урбанизацијата на овој простор, потребно е да се превземат следните мерки на заштита на природното наследство:

- Утврдување на границите и означување на деловите прогласени и предложени како природно наследство;
- Во подрачјата и зоните со строга заштита да се дозволат само научно-истражувачки активности;
- На местата со карактер на природно наследство дозволено е користење на растителни и животински видови само во санитарно-здравствени цели со специјална дозвола од надлежен орган;
- На подрачјата кои се предложени за заштита како природно наследство, изградбата и уредувањето до прогласувањето на истите мора да се врши само со специјална дозвола од надлежен орган;
- Магистралната и останатата инфраструктура (надземна и подземна) да се води надвор од објектите со природни вредности, а при помали зафати потребно е нејзино естетско вклопување во природниот пејсаж;
- Воспоставување на мониторинг, перманентна контрола и надзор на објектите со природни вредности и превземање на стручни и управни постапки за санирање на негативните појави;
- Воспоставување на стручна соработка со соодветните институции во окружувањето.

Согласно Студијата за заштита на природно наследство изработена за потребите на Просторниот план на РМ на просторот кој е предмет на разработка на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово нема регистрирано ниту евидентирано природно наследство.

- Мерки за намалување на влијанијата врз пределот

Предвидените активности во планската документација ќе бидат во насока на зачувување и подобрување на естетските потенцијали на пределот. Планската реализација само со обезбедување на заштитни појаси со високо и ниско зеленило само ќе го надополни пределот во позитивна смисла. Затоа не се предвидени никакви мерки.

- Мерки за намалување на влијанијата врз материјалните добра

Имплементацијата на планскиот документ има позитивно влијание врз материјалните добра и затоа не се препорачуваат мерки за влијанијата.

- Мерки за намалување на влијанијата врз културното наследство

Согласно Законот за заштита на културното наследство се уредуваат видовите, категориите, идентификацијата, начинот на ставање под заштита и другите инструменти за заштита и користењето на културното наследство, правата и должностите на имателите и ограничувањата на правата на сопственост на културното наследство во јавен интерес.

Во текот на реализација на предвидените површини за градба од овој план, при нивното темелење доколку се најде на археолошки остатоци заради превземање на заштитни мерки, потребно е да се информираат службите надлежни за заштита на културно-историското наследство кои ќе пропишат посебни услови и режим за нивна заштита.

- Мерки за намалување на влијанијата од управување со отпад

Со планската документација да се предвиди селектирање на отпадот и разгледување на алтернативните можности за рециклирање на истиот заради негова повеќекратна употреба пред истиот да биде одложен на депонија. За собирање на цврстиот отпад треба да се постават контејнери за отпад, да се определат пунктови за собирање на отпадот и поплочени места за поставување на контејнерите. Останатиот отпад, организирано ќе се собира и ќе се одложува на депонија.

Согласно Законот за управување со отпад („Сл. Весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16), создавачите на отпад се должни во најголема можна мера, да го избегнат создавањето на отпад и да ги намалат штетните влијанија на отпадот врз животната средина, животот и здравјето на луѓето. Создавачот и/или поседувачот на отпадни материји и емисии ги сноси сите трошоци за санација на евентуално предизвиканите нарушувања во животната средина.

По завршувањето на градежните активности потребно е да се процени можноста за повторно искористување на отстранетата почва од теренот при изведување на земјаните работи, а со цел да се избегнат дополнителните економски трошоци заради потребата од нејзина дислокација. Исто така, по завршување на градежните активности потребно е да се обезбеди вегетациски покривач на почвата околу новоизградените содржини.

За воспоставување на систем на интегрирано и одржливо управување со отпадот во сите негови фази и заради елиминирање на потенцијалните влијанија од неговото продуцирање се предлага присуство на лице лиценциран експерт за управување со отпад, кој ќе подготви Оперативен план за активностите и воспостави целосен и перманентен мониторинг.

За избегнување на евентуалните влијанија врз животната средина поради несоодветното управување со отпадот, кој што ќе се создава на локацијата се препорачува реализација на законските обврски за управување со отпадот, почитувајќи ги пред се основните принципи за управување со отпадот (одржлив развој, принципот на близина, хиерархија на отпадот, загадувачот плаќа и др.). При управувањето со отпадот да се земе во предвид хиерархијата во управувањето со отпадот и различни достапни технички опции за избегнување на отпадот, намалување на потенцијалот на опасност на отпадот и намалување на самите извори, искористување за материјали/енергија, како и намалување на остатоците за депонирање во согласност со оценката на најдобра можна еколошка опција со цел да се применува еколошки безбедно финално депонирање, зачувување на

необновливите природни ресурси и постигнување на минимални емисии од процесите на третман/депонирање на отпад во животната средина.

Неопходно е да се воспостави ефективна организациска поставеност во сите фази на реализација на планскиот опфат од планирање до финално отстранување на генерираниот отпад на локацијата. Активностите на управување со отпад мора да ги спречуваат емисиите во животната средина, како и штетните и другите негативни ефекти врз здравјето и добро состојбата на населението, за животните и за вегетацијата и за живеалиштата и за природата, преку техничките мерки со посебна цел да се заштитат зелените површини и водните ресурси кои претставуваат добра од посебен национален интерес.

- Мерки за намалување на влијанијата врз површинските и подземните води

Заштитата на водата се третира како превентивна заштита. Превентивната заштита на водата при подземно водење на инфраструктурните водови за водоснабдување и прифаќање на отпадните води, како подземни инсталации се однесува на нивна монтажа, експлоатација, одржување и интервенција. Водовите да се постават во се према техничките нормативи и стандарди кои ќе ја обезбедат нивната сигурност, безбедност и долготрајност во експлоатацијата, ракувањето и одржувањето.

Идентификувани извори на емисии на отпадни води во опфатот ќе бидат санитарните води. Ако неправилно се управува со истите може негативно да влијаат врз површинските и подземните води и да го загорзат квалитетот на околното земјиште и здравјето на луѓето.

Секој субјект е должен во текот на своите активности да превзема мерки со кои ќе се спречи загадувањето на водите и да избегнува активности кои би предизвикале ризици и негативни ефекти врз животната средина.

- При реализација на предвидените активности на терен да се внимава да не дојде до искористување на земјиштето на начин и обем со кој би се загорзиле неговите природни вредности, квалитетот и количината и режимот на површинските и подземните води;
- При обезбедувањето на потребните количини на вода за угостителскиот комплекс, потребно е синхронизирана изградба на водостопански објекти со кои ќе се овозможи повеќе корисници да се снабдуваат со квалитетна вода, планско и рационално користење на водата преку примена на модерни технички решенија во управувањето со водоснабдителниот систем.
- Околу изворникот кој ќе се користи за водоснабдување на угостителскиот комплекс да се оформат заштитни зони и да се дефинира режим на заштита во границите на заштитните зони.

Доколку за водоснабдување се користат подземни води динамиката на користењето мора да биде усогласена со барањето на долгорочна експлоатација. Експлоатацијата на подземните води да се базира на извршени

хидрогеолошки испитувања со што ќе се избегне пореметувањето на режимот на нивното хранење.

Еден од основните приоритети во заштитата на животната средина е заштита на површинските и подземните води. За да се заштитат површинските и подземните води од загадување со отпадни води потребно е стриктно спроведување на принципот на заштита на квалитетот на водите на самите изворишта на загадување.

Проектирањето и изведувањето на канализационата мрежа во опфатот да се врши според важечките прописи и стандарди за изградба на ваков вид објекти. Доколку капацитетот испушта отпадни води кои содржат материи што ќе го оневозможат нормалното функционирање на мрежата, потребно е да бидат подложени на претходен третман.

- Пред почетокот на било какви градежни работи неопходно е приклучување на водоводна и канализациона мрежа;
- Канализациониот систем да биде решен по сепарациски систем (да биде одвоено одведувањето на фекални и атмосферски води);
- Во фекалната канализациона мрежа да се предвиди испуштање на сите отпадни води (пречистителна септичка јама од каде по доведување на водата до потребен квалитет истата ќе се испушта во реципиент);
- Квалитетот на отпадните води кои се испуштаат мора да одговараат според Уредбата за класификација на водите;
- Атмосферската канализациона мрежа со која ќе се собираат дождовните води да се собира и преку најблиската траса гравитационо да се одведува до реципиентот;
- Соодветно управување со отпадот;
- Запазување на целите на животната средина и почитување на поставените стандарди.

- Мерки за намалување на влијанијата од несреќи и хаварии

Мерки за заштитата од урнатини

Заштитата од урнатини како превентивна мерка се утврдува во урбанистичките планови во текот на планирање на просторот.

Во Урбанистичката планска документација е утврден претпоставениот степен на урнатини, нивниот однос према слободните површини и степенот на проодност на сообраќајниците, врз основа на што е изработено планираното решение.

При планирањето да се води сметка да не се создаваат тесни грла на сообраќајниците, зони на тотални урнатини.

Според очекуваните сеизмички интензитети оваа локација се наоѓа во зона на потреси од 8° по МЦС скалата.

Да се предвидува асеизмична градба, како можна превенција, со помала количина на градежен материјал и релативно помали тежини.

Во случај на можни разурнувања, планираните решенија на уличната мрежа обезбедуваат:

- брза и непречена евакуација на луѓето (нема тесни грла на сообраќајниците);
- брз пристап на екипите за спасување и нивните специјални возила;
- непречена интервенција во кругот на катастрофата;
- штетите да се сведат на минимум и
- брза санација на последиците.

За инфраструктурната мрежа не се предвидуваат посебни урбанистички мерки од природни катастрофи.

Другите елементи за заштита од земјотреси, како природна катастрофа, треба да се утврдат со посебниот елаборат за асейзмична градба во делот на статиката и динамичка анализа на градбите, како составен дел на проектната документација.

Мерки за заштита од свлекување на земјиштето

На просторот досега не се забележани свлекувања на земјиштето.

Мерки за заштита од атмосферски нејогоди

Со цел за поефикасна заштита задолжително е предвидување на современа громобранска инсталација на сите поголеми градби и нејзино континуирано одржување.

Како посебна мерка за заштита од силните ветрови, покрај комуникациите, претставува изборот на вегетацијата.

Мерки за заштита од пожар, експлозии и опасни материји

При изработката на Урбанистичка планска документација се предвидени пропишани мерки за заштита од пожари, согласно Законот за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14 и 146/15) и Законот за пожарникарство („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 81/07, 55/13 и 158/14), како и Правилникот за суштинските барања за заштита од пожар на градежните објекти („Сл. Весник на РМ” бр. 94/09), Правилникот за техничките нотмативи за хидрантска мрежа за гасење на пожари („Сл. Весник на РМ” бр. 31/06), Правилник за суштинските барања за градежните објекти („Сл. Весник на РМ” бр. 74/06) и други позитивни прописи со кои е регулирана оваа проблематика.

Од урбанистички аспект противпожарната (ПП) заштита се предвидува од аспект на:

- брз и непречен пристап до градбите;
- градбите да се предвидуваат од тврда градба, со примена на огноотпорни материјали;
- при изработка на АУП да се води сметка за обезбедување на доволни растојанија;
- со сообраќајното решение и начинот на кој се предвидува изградбата да биде овозможее пристап на противпожарно возило од повеќе страни;

- во градот Куманово кој го опслужува овој плански опфат со ПП заштита, има противпожарна единица, која е опремена со противпожарни возила и со обучени лица за дејствување во случај на пожар, во склоп на севисните дејности;
- да биде обезбедена доволна количина на вода за гасење на пожар;
- во просторот предмет на Урбанистичка планска документација да се испланираат со АУП надворешни пожарни хидранти за гасење на пожарот што би ги зафатиле градбите и
- во понатамошната разработка на планот, обврзно да се реши громобранска инсталација со цел да нема појава на зголемено пожарно оптоварување.

Се препорачува на изведувачот на градежните работи да во целост да ги почитува одредбите предвидени со Законот за безбедност и здравје.

Градежните работници да бидат опремени со лични и колективни средства за заштита при работа.

Другите елементи за противпожарна заштита ќе се утврдат со посебниот елаборат за противпожарна заштита како составен дел на Основниот проект.

9. План на мерки за мониторинг на животната средина

За изработка на ефективен план за управување, неопходно е најнапред да се спроведе оценка на статусот на сите природни вредности вклучувајќи го и здравјето на човекот. Во следниот чекор се определуваат цели и приоритети за управување. Дали превземените мерки и активности ги даваат посакуваните резултати се утврдува преку континуиран мониторинг. Податоците од мониторингот ќе бидат основа за изработка на следниот план за управување. Според тоа, мониторингот е составен дел од кружниот процес на планирање на управувањето.

Основни цели на планот за мониторинг се:

- Подобрување на квалитетот на живеење и зголемување на животниот стандард;
- Заштита на животната средина со имплементација на Планот;
- Одржување на постојано ниво на флора и фауна;
- Подобрување на квалитетот на воздухот;
- Зачувување на квалитетот на почвата;
- Минимизирање на отпадот, рециклирање и негова повторна употреба;
- Минимизирање на појави од несреќи и хаварии.

Сепак, тоа најчесто се постигнува низ осмислени научни истражувања чија главна цел е да ги опишат процесите на екосистемите вклучувајќи ги и законите кои влијаат врз нив.

Еколошкиот мониторинг се однесува на последователни мерења во екосистемите со главна цел определување на трендови во компонентите, процесите или функциите.

Со секој предлог мерки за заштитата на животната средина потребно е да се изготви план за мониторинг на предложените мерки и мониторинг на животната средина. Во современото планирање на просторот, задачите на заштита на природата се усмерени особено на активно уредување и заштита на природата и животната средина, санирање на можните штети и повторно воспоставување на природната средина.

Што се однесува до изработката на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, особено треба да се има во предвид близината на обработуваниот простор.

Планот на мониторинг предвидува следење на следните параметри во животната средина:

- Следење на квалитетот и квантитетот на водите;
- Следење на квалитетот на почвата;
- Следење на квалитетот на воздухот;
- Следење на бучавата.

Со овој план ќе се овозможи:

- Потврда дека договорените услови при одобрување на проектот се соодветно спроведени;
- Управување со непредвидени влијанија и промени;

- Потврда дека влијанијата врз медиумите на животната средина се во рамките на предвидени или дозволени гранични вредности;
- Потврда дека со примена на мерките се врши заштита на животната средина, односно намалување на негативните влијанија.

10. Нетехничко резиме

Со самото реализирање на оваа планска задача се добиваат податоци за почвата, воздухот, водата, климатските фактори, населението, здравјето на луѓето, материјалните добра и др. и се создаваат услови за изнаоѓање на причините врз основа на која се одбираат алтернативите и се предвидуваат мерки за заштита и намалување на влијанијата. Со идентификацијата на можните проблеми треба да се рационализираат трошоците и да се направи најсоодветен избор на мерките за заштита на животната средина. Резултатот од учеството на јавноста треба да се земе што е можно повеќе.

Оцената на влијанието на определени стратегии, планови и програми врз животната средина и здравјето на луѓето е постапка со која се проценуваат ефектите врз животната средина и здравјето на луѓето од спроведувањето на предложените документи. Целта е можните ефекти да бидат земени во предвид во раната фаза на подготовката на документите вклучувајќи ги и промените на истите.

Извештајот на овој плански документ ги опфаќа податоците за:

- Постојната состојба на планскиот опфат;
- Потенцијалните влијанија врз населението, здравјето на луѓето, флората, фауната, почвата, воздухот, водата, климатските фактори, материјалните добра, културното наследство и др.;
- Мерките за заштита и намалување на влијанијата;
- Краток преглед за причините врз основа на кој се одвиваат алтернативите;
- Состојбата на животната средина без имплементацијата на планот;
- Планот за мониторинг на животната средина.

Планската документација претставува ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово се изработува врз основа Член 13 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 199/14, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16 и 64/18) и подзаконските акти што произлегуваат од него - Правилникот за поблиска содржина, размер и начин на графичка обработка на урбанистички планови („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15) и Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18), како и другата законска регулатива што го допира планирањето.

Урбанистичкиот план, кој е основен развоен документ, преку достигнување на следните цели:

- рационално користење на земјиштето;
- максимално вклопување на инфраструктурата и објектите со теренот;
- оформување амбиентални целини;
- почитување и заштита на правото на човекот на работа;
- почитување и надградување на пејсажните вредности;

- оформување културен пејсаж;
- почитување и валоризација на културното и градителското наследство;
- подигнување хуманоста во просторот и непречено движење на хендикепираните лица;
- вградување заштитни мерки;
- почитување на законските прописи, стандарди и нормативи во планирањето;
- предвидување мерки за заштита и спасување има крајна цел да ги даде општите и посебните услови за градење и да ги утврди параметрите за изработка на идејните проекти за инфраструктурата.

Во опфатот се предвидува парцела, наменета за угостителски објекти со рекреативни содржини.

Со изработка на ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово, треба да се постигнат следните основни цели кои би можеле да важат за наредниот плански период:

- Изнаоѓање потенцијали за натамошниот развој кој се очекува да биде поттикнат од геопрометната положба на локалитетот во новата политичка констелација, во услови на битни промени во начинот на стопанисување, односно обезбедување на простори погодни за домашни и странски инвестирања;
- Развој на туризмот;
- Планирање на просторот во согласност со сеизмичката микрореонизација и заштита од можните идни потреси;
- Определување на правците на ширење на локации за викенд населба во атарот на Општина Куманово за овој и наредните плански периоди.

Со овој Урбанистички план се одредуваат основните наменски употреби на земјиштето, почитувајќи ги параметрите дадени во Условите за планирање. Површините за градби ќе се утврдат со понатамошна изработка на архитектонско урбанистички проект. Сепак, планскиот концепт, со утврдените Регулациски линии, овозможува уредување на просторот во квалитетна композиција, да би се излегло во пресрет на идните потреби на потенцијалните инвеститори.

Просторот за кој се работи оваа ЛУПД е во следните граници:

- североисток КП 573, КП 574, КП575;
- југоисток-регионален пат Р1104 Куманово-Арачиново;
- југозапад КП 583;
- северозапад КП 59 и општински пат КП 754.

Локалитетот се наоѓа покрај регионален патен правец регионалниот патен правец Р-1104 Скопје-врска со А2 обиколница Скопје-Арачиново-Куманово-граница со Р.Србија). Исто така, на оддалеченост од 1.5 км се наоѓа железничка пруга СР- Табановце-Скопје-Гевгелија-ГР како и новиот коридор Куманово-Крива Паланка-БГ.

Се планира изградба на угостителски капацитети, спорт и рекреација.

Целиот плански опфат претставува единствен простор во кој ќе бидат сместени објекти за угостителство и рекреативни содржини. Се предвидуваат и отворени спортски терени, мала зоолошка градина, паркирање. Поаѓајќи од овој услов предвидено е сообраќајно решение за поврзување на локалитетот со другата сообраќајна мрежа преку пристапен пат, кој води кон с. Черкези и кон с. Љубодраг, од каде има можност за приклучување на регионалниот пат.

Од западната страна на парцелата е постоен земјен пат со кој се доаѓа до локацијата. Согласно член 63, точка 14 изградената сообраќајната инфраструктура при донесување на урбанистичко планска документација за една парцела, се смета секоја секундарна мрежа и некатегоризирана сообраќајна површина, која овозможува директен пристап до градежната парцела, со или без коловозна конструкција.

ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово е изработена за локација дефинирана со линија и прекршочни точки во рамки на земјиште кое е во приватна сопственост.

Со Урбанистичкиот план се предвидуваат следните наменски употреби на земјиштето (дефинирањето е според Член 28 од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ“ бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18):

- Група на класа на намена Б-комерцијални и деловни намени
- Основна класа на намена Б3-големи угостителски единици.

Покрај основната класа на намена, се предвидува компатибилна класа на намена

- А3-групно домување со максимално дозволен % на учество на единечна класа на намена во однос на основната класа на намена изнесува 40%;
- Б5-хотели со максимално дозволен % на учество на единечна класа на намена во однос на основната класа на намена изнесува 40%;
- Д3-спорт и рекреација со максимално дозволен % на учество на единечна класа на намена во однос на основната класа на намена изнесува 40%.

Компатибилните класи на намена А3-групно домување, Б5-хотели, Д3-спорт и рекреација се со максимално дозволени 40% на учество на компатибилна класа на намени во однос на основната класа на намена во планот.

Се планира изградба на објекти за угостителство-ресторан, изградба на сместувачки капацитети тип мотел, депанданси. Во останатиот простор се предвидуваат пешачки патеки, уредени зелени површини за одмор, рекреација на отворено.

Планскиот концепт се потпира и на предвидената квалитетна инфраструктура: внатрешна уличната мрежа, водови за снабдување со електрична енергија, вода.

На субјектите во рамките на опфатот на планот се дозволува слободно

решавање на осветлувањето внатре на сопствената локација, на внатрешните сообраќајни комуникации, како и надворешно и рекламно осветлување на објектот.

Со овој ЛУПД утврдени се следните намени: големи угостителски единици, комунална инфраструктура - сообраќајница, паркинзи, внатрешни сообраќајни содржини, компатибилни намени. Во градежната парцела за големи угостителски единици со поголема површина за градба се предвидува изградба на ресторан, мотел, отворен базен, спортски терен за гостите, простори за седење и дружење и сл.) Задолжителна е изработка на Архитектонско урбанистички проект.

Сообраќајната поврзаност на комплексот дава можност за негова брза реализација. Сообраќајното решение е условено од постојниот регионален пат и намената на одредени површини за градба. Имено за површини наменети за градба на угостителски и рекреативни содржини, влез во парцела е преку пристапен пат кој води до с. Черкези и с. Љубодраг од каде се приклучува на регионалниот пат Р1104 Куманово-Скопје.

Пристап до парцелата ќе биде од општински пат на северозапад на планскиот опфат. Интерното сообраќајно решение ќе се решава со архитектонско-урбанистички проект при што е потребно да се реши и потребното паркирање согласно член 59 од Правилникот за стандарди и нормативи на урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ” бр. 142/15, 217/15, 222/15, 228/15, 35/16, 99/16, 134/16, 33/17 и 86/18). При решавање на внатрешните сообраќајни површини ќе се решава и нивелманското решение при тоа почитувајќи ја нивелетата на пристапот во парцелата.

Водоснабдувањето подразбира обезбедување висококвалитетна вода за задоволување на потребите од вода за пиење, комунални потреби, противпожарни потреби, потреби за производство итн. За подмирување на потребите од вода значаен ресурс се подземните води - аквифери формирани главно во котлините. При обезбедување на потребните количини на вода потребна е примена на активности кои ќе обезбедат:

- квалитетно и економично водоснабдување
- намалување на загуби
- рационално користење на водите.

Бидејќи изворниците на вода и водостопанските системи во однос на другите системи имаат построги барања во поглед на развој и заштита, при изградба на објектите со цел да се задржи квалитетот на водата потребна е примена на мерки за реализирање на целите за организација и користење на водните ресурси:

- поставување на други објекти подалеку од изворници на вода.

Потребно е обезбедување на хидрантска мрежа со потребен притисок на вода за гаснење на пожари со изградба на бунари, резервоари или на друг соодветен начин согласно член 76 од Законот за заштита и спасување („Сл. Весник на РМ” бр. 36/04, 49/04, 86/08 и 124/10), Уредбата за спроведување на заштитата и спасувањето од пожари („Сл. Весник на РМ” бр. 98/05), Правилникот за суштинските барања за заштита од пожар на градежните објекти („Сл. Весник на РМ” бр. 94/09) и други позитивни прописи со кои е

регулирана оваа проблематика и Правилникот за Мерки за заштита од пожари, експлозии и опасни материи („Сл. Весник на РМ“ бр. 32/11).

Заради сите горенаведени параметри за предметниот локалитет потребни количини на вода за пиење ќе се обезбедат од бунар -бушотина во сопствената парцела. Оттаму со потребна интерна мрежа водата ќе се дистрибуира до резервоарот за потребите на самиот комплекс. Овој резервоар ќе ги задоволува потребите на локацијата од аспект на ПП заштита како и за потребите на корисниците на комплексот. Секундарната водоводна мрежа од објектите ќе има: приклучоци за корисниците, НППХ, испразнителни шахти, разделни шахти, приклучни шахти и др.

Со архитектонско-урбанистичкиот проект ќе се реши разводната мрежа низ локацијата за ПП хидранти.

Еден од приоритетите за заштита на животната средина е изградба на канализационен систем за прифаќање на отпадни води и испуштање во најблискиот реципиент по доведување на квалитетот на вода до потребниот степен.

За прифаќање на атмосферските води се предвидува изведба на сливни решетки и сливен систем со таложник и сепаратор. Таложникот, сепараторот и филтерот ќе бидат изведени на начин кој ќе оневозможува навлегување на запаливи течности и гасови. Влезот во септикот ќе биде снабден со соодветен капак кој нема да дозволи навлегување на запални течности и гасови, а ќе овозможи едноставен начин на чистење на талогот и нечистите фракции кои од страна на инвеститорот ќе бидат собрани во посебни садови и откако ќе бидат безопасни за околината ќе се носат на депонија за што ќе треба да склучи договор со локалното комунално претпријатие.

Канализационата мрежа е предвидена да биде од сепарационен тип и да се влива во пречистителна септичка јама од каде по доведување на водата до потребен квалитет истата ќе се испушта во реципиент. Местоположбата на канализационите цевки ќе се одреди со архитектонско-урбанистичкиот проект.

За потребите на нас. Черкези и с. Љубодраг, напојувањето со ел. Енергија се врши од разводни трафостаници. Трафостаниците се приклучени на 10 кВ далекувод напојуван со ел. енергија од трафостаницата Куманово 1 - 110/10(20) кВ.

Потрошувачите во овој регион се снабдуваат со електрична енергија од разводните трафостаници се од тип на: кула, столбна и блиндирана трафостаница.

Идните порошувачи на ел. енергија во локацијата имаат можност да се приклучат на планирана трафостаница во локацијата за чија јачина услови ќе бидат дадени од страна на ЕВН-КЕЦ Куманово.

За приклучување на дистрибутивната мрежа треба да се добијат потребни согласности од ЕВН-КЕЦ-Куманово.

Во однос на можноста за поврзување на телефонските приклучоци останува постојната телефонска централа во Куманово. Зоната на целиот овој регион е добро покриена со сигнал на мобилна телефонија на Т-Мобиле и ВИП.

За реализација на системот за заштита на животната средина потребно е да се почитува:

- Интегрирано управување со комуналниот отпад;
- Озеленување на дворните површини;
- Зачувување на амбиенталните, естетските и рекреативните потенцијали на просторот;
- Изградба на современа инфраструктура;
- Искористување на соларна енергија, преку имплементирање на концептот неограничен извор на енергија;
- Загадувачот е должен да ги надомести трошоците за отстранување на опасноста од загадување на животната средина, да ги поднесе трошоците за санација, како и да ја стави во функција животната средина во состојба како пред оштетувањето;
- Доследно спроведување на планот.

Во поглед на озеленувањето, да се планираат соодветни профили на дрвореди покрај сообраќајниците како и покрај другите инфраструктурни објекти кои можат негативно да влијаат на квалитетот на животната средина. Изборот на зеленило треба да се усогласи со условите за заштита и негова намена. Диспозицијата на високите дрвја да биде усогласена со трасите на подземните инсталации, додека изборот на видот на озеленувањето да биде во согласност со условите во работната средина, односно способноста на повеќе апсорпција на штетни гасови и кои немаат посебен третман за одржување.

Канализационата мрежа е предвидена да биде од сепарационен тип и да се влива во пречистителна септичка јама од каде по доведување на водата до потребен квалитет истата ќе се испушта во реципиент.

Бидејќи водоснабдувањето со вода ќе се врши од подземен бунар, пред изведбата на бунарот потребно е да се направат хидрогеолошки истражни и пробно експлоатациони работи со кои ќе се утврди издашноста и капацитетот на бунарот. Исто така, да се направат и испитувања со кои ќе се утврди и квалитетот на водата, односно дали физичко-хемиските и бактериолошки карактеристики на водата ќе одговараат за соодветната намена.

Во зоната на бунарот (бунарите) се забранува сервисирање на моторни возила, пасење на стока, закопување на умрени животни, складирање на отпад, испуштање на материи кои по својот состав се опасни и штетни, употреба на агрохемиски средства, изградба на септички јами, копање на канали, изведување на земјени работи и сл. При лоцирањето на бунарите да се почитува Законот за води за одредување на заштитните зони на бунарите.

Динамиката на користењето на подземните води мора да биде усогласена за долгорочна експлоатација. Не се дозволува прекумерна експлоатација на подземните води поради кое би дошло до пореметување на нивниот режим.

При обезбедувањето на потребните количини на вода за угостителскиот комплекс, потребна е примена на мерки кои ќе овозможат

квалитетно и економично водоснабдување, но истовремено и заштита на водите преку:

- Дефинирање на заштитни зони на изворникот за водоснабдување и дефинирање на режим на заштита во зоните;
- Рационално користење на водата преку модернизација на системот за водоснабдување на комплексот.

Реализацијата на планскиот документ позитивно ќе влијае на социоекономската состојба на населението, ќе го подобри квалитетот на живеењето и ќе го заголеми стандардот на населението.

Кога станува збор за мониторинг за животната средина се дава можност за испитување, оценување и системско набљудување на загадувањето и состојбата на медиумите во животната средина како и идентификација и регистрација на изворите на загадување. Планот на мониторингот претставува алка помеѓу сите вклучени страни и претставува основа за надлежните институции во кој ќе го контролираат процесот на спроведување на законската регулатива и да донесуваат одлуки.

Најголем бенефит во спроведувањето на стратегиската оценка на животната средина е во вклучување на аспектите од полето на социјалата, економијата и животната средина, меѓусебната соработка, развој на регионалните цели и целите за одржлив развој и заштита на животната средина и луѓето.

11. Прилози

Листиња на национална законска регулатива

1. Закон за животна средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18);
2. Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 74/05);
3. Правилник за содржината на барањата што треба да ги исполнува студијата за оцена на влијанието на проектот врз животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 33/06);
4. Уредба за стратегиите, плановите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапката за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
5. Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 153/07);
6. Правилник за воспоставување на листата на експерти за СОЖС, процедурата за спроведување на испитот за експерти за СОЖС, воспоставување комисијата за оценка на знаењето на експертите за СОЖС („Сл. Весник на РМ“ бр. 129/07);
7. Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и врз здравјето на луѓето („Сл. Весник на РМ“ бр. 144/07);
8. Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Сл. Весник на РМ“ бр. 147/08);
9. Закон за просторно и урбанистичко планирање („Сл. Весник на РМ“ бр. 199/14, 44/15 и 193/15);
10. Законот за квалитет на амбиентниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11 и 100/12-пречистен текст, 10/15 и 146/15);
11. Правилник за критериумите, методите и постапките за оценување на квалитетот на амбиенталниот воздух („Сл. Весник на РМ“ бр. 67/04);
12. Закон за води („Сл. Весник на РМ“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/2011, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16);
13. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99);
14. Уредба за категоризација на водотеците, езерата, акумулациите и подземните води („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99 и 71/99);
15. Уредба за класификација на водите („Сл. Весник на РМ“ бр. 18/99);
16. Закон за отпад („Сл. Весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 192/15 и 39/16);
17. Листа на отпади („Сл. Весник на РМ“ бр. 100/05);

18. Закон за заштита од бучава во животната средина („Сл. Весник на РМ” бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13 и 146/15);
19. Одлука за утврдување во кои случаи и под кои услови се смета дека е нарушен мирот на граѓаните од штетна бучава („Сл. Весник на РМ” бр. 64/93);
20. Закон за заштита на културното наследство („Сл. Весник на РМ” бр. 20/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14, 104/15, 154/15 и 192/15);
21. Закон за заштита на природата („Сл. Весник на РМ” бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15 и 63/16);
22. Закон за благосостојба на животните („Сл. Весник на РМ” бр. 113/07);
23. Закон за благосостојба на растенијата („Сл. Весник на РМ” бр. 25/98; 06/00);
24. Закон за заштита на растенијата („Сл. Весник на РМ” бр. 25/98; измени 06/00);
25. Закон за безбедност и здравје при работа („Сл. Весник на РМ” бр. 92/07, 136/11, 23/13 и 25/13);
26. Закон за енергетика („Сл. Весник на РМ” бр. 63/06, 36/07);
27. Закон за експропријација („Сл. Весник на РМ” бр. 33/95, 20/98, 40/99, 31/03, 46/05 и 10/08).

Листа на релевантни ЕУ директиви

Директиви на ЕУ ипфатени во Национална стратегија за апроксимација во животната средина (2008). Релевантни се и нивните измени и дополнувања:

1. Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС)
2. Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС), дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
3. Директива за озон во амбиентниот воздух 2002/3/ЕС
4. Директива за информирање на корисници (1999/94/ЕС) дополнета со Директивата 2003/73/ЕС
5. Рамковна Директива за вода (2006/60/ЕС) дополнета со Одлуката 2455/2001/ЕС
6. Директива за урбани отпадни води (91/271/ЕЕС) дополнета со Директивата 98/15/ЕС и Регулативата (ЕС) 1882/2003
7. Директива за вода за пиење (98/83/ЕС) дополнета со Регулативата (ЕС) 1882/2003
8. Директива за површинска вода за апстракција (75/440/ЕС) дополнета со Директивите 79/869/ЕЕС и 91/692 ЕЕС (ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2006/60/ЕС) од 22.12.2007
9. Директива за испуштање на опасни супстанции во водите (76/464/ЕЕС) дополнета со Директивата (91/692/ЕЕС и 2000/60/ЕС) е биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007, освен член 6, кој беше отповикан на 22.12.2000.

10. Директива за мерење на квалитетот на водата за пиење (79/869/ЕЕС) дополнета со Директивите 81/855/ЕЕС, 91/692/ЕЕС, и Регулативата (ЕС) 807/2003 ќе биде отповикана со Рамковната директива за води (2000/60/ЕС) од 22.12.2007)
11. Директива за подземни води (80/68/ЕЕС) дополнета со Директивата 91/692/ЕЕС
12. Директива за Стратешка оценка на животна средина (2001/42/ЕС)
13. Директива за пристап на информации за животната средина (2003/4/ЕС)

Додаток

Врз основа на член 65 став (6) од Законот за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 164/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15129/15, 192/15, 39/16 и 42/16), Градоначалникот на Општина Куманово, на ден 25.12.2018 година, донесе

Одлука за спроведување на стратегиска оцена

1. За планскиот документ ЛУПД за вон населено место за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единивци на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 581 и КП 582 м.в Јаруга КО Љубодраг - Општина Куманово, потребно е да се спроведе Стратегиска оцена на влијанието врз животната средина, согласно член 65 од Законот за животната средина.

2. Како органи засегнати од имплементација на планскиот документ ЛУПД за вон населено место за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единивци на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 581 и КП 582 м.в Јаруга КО Љубодраг - Општина Куманово., се определуваат следните: Општина Куманово, комуналните претпријатија што обезбедуваат услуги за водоснабдување и одведување на отпадните води, постапување со комунален отпад, жители на населбите, сопствениците на земјиштето на соседните катастарски парцели, невладини организации и здруженија на граѓани и други заинтересирани страни.

3. За планскиот документ ЛУПД за вон населено место за изградба на комплекс со основна класа на намена БЗ-големи угостителски единивци на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 581 и КП 582 м.в Јаруга КО Љубодраг - Општина Куманово, за чија изработка е одговорен ДУПИ „Планерис“ ДООЕЛ Куманово, а го донесува Општина Куманово, се очекува дека ќе има влијанија врз животната средина.

4. Обемот на извештајот за стратегиска оцена треба да ги опфати следните аспекти: влијание врз подземните и површинските води, влијание врз почвата, влијание по однос на генерирање на комунален, градежен и опасен отпад, влијание врз амбиентниот воздух и влијание врз биодиверзитетот, влијание врз имоти на лица и влијание врз здравјето на луѓето.

5. Одлуката, заедно со формуларите за определување на потребата од спроведување на стратегиска оцена, се објавува на веб страната на Министерство за транспорт и врски на следната веб адреса/и: www.kumanovo.gov.mk

6. Против оваа одлука јавноста има право на жалба до Министерство за животна средина и просторно планирање во рок од 15 дена од денот на објавување на одлуката на веб страната.

Бр. 21-уп1-
Место Куманово

ОПШТИНА КУМАНОВО
ГРАДОНАЧАЛНИК

Максим Димитриевски

Република Македонија
 Министерство за животна средина
 и просторно планирање

426

МКД
 СЕРТИФИКАТ
 MKS EN ISO 9001:2009

Во врска — Арх. знак:
 Рок из издања:
 Почта,
 Е-пошта:

Архивски бр. УП1-15 36/2019

*Билс
 13.02.2019
 [Signature]*

Дата: 03.02.2019
 Општина Куманово
 Ул. 11 Октомври 66.
 1300 Куманово
 Република Македонија

482

УП1-21-12940/2018

Издање	1	Датум	02.02.2019
Сектор	Просторно планирање	Сектор	Просторно планирање
Сектор	Животна средина	Сектор	Животна средина

Република Македонија
 Министерство за
 животна средина
 и просторно
 планирање

Бул. "Тито Делчев" бр.18,
 1000 Скопје,
 Република Македонија
 Тел: (02) 3251 400
 Факс: (02) 3230 165
 Е-пошта:
 info@moepp.gov.mk
 www.moepp.gov.mk

Предмет: Известување
 Врска: ваш бр. УП1 21-12940 од 27.12.2018

Почитувани,

Во врска со Вашето барање доставено до Министерство за животна средина и просторно планирање-Сектор за просторно планирање под бр. УП1-15 36/2019 од 10.01.2019 год. поврзано со постапка за носење на планска документација измена и дополна на ЛУПД вон населено место за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП бр. 576, КП бр. 577, КП бр. 578, КП бр. 580, КП бр. 581 и КП бр. 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг - Општина Куманово, Ве известуваме дека согласно Законот за животната средина („Службен весник“ бр: 53/5, 81/5, 24/7, 159/8, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 183/13, 42/14, 44/15 и 129/15, 39/16 и 42/16) Вашата Одлука за спроведување на Стратегиска оцена за влијание на животната средина и формуларот, Министерството за животна средина и просторно планирање ги прифаќа.

Одлуката заедно со формуларите задолжително се објавуваат на веб-страницата на органот кој го подготвува и носи планскиот документ.

Со почит,

Изработил: Милева Тагасовска
 Проверил: Сашо Апостолов
 Одобрил: Неби Ревели

ЗАМЕНИК МИНИСТЕР
 м-р Јани Макрадули

Користена литература

- Просторниот план на РМ, 2004;
- Планска документација за ЛУПД за изградба на комплекс со основна класа на намена Б3-големи угостителски единици на КП 576, КП 577, КП 578, КП 580, КП 582, м.в. Јаруга, КО Љубодраг, општина Куманово;
- ЛЕАП за општина Куманово;
- Преглед на заштитни подрачја во РМ (2008) и Извештај на меѓународен консултант за заштитени подрачја во рамки на УНДП/ГЕФ/МЖССП проектот: Зајакнување на еколошката, институционалната и финансиската одржливост на системот на заштитени подрачја во Македонија;
- Национална стратегија за одржлив развој, 2009;
- Втор Национален извештај за климатски промени, 2008
- Национална стратегија за механизмот за чист развој за првиот период на обврски според протоколот од Кјото 2008-2012, 2007;
- Втор Национален Еколошки акционен план на РМ, 2006
- Национална стратегија за биолошка разновидност, 2004;
- Стратегија за управување со отпад во РМ 2008-2020;
- Национална транспортна стратегија за патниот превоз, 2008;
- Стратегија за демографски развој на РМ 2008-2015;
- Национална програма за усвојување на правото на ЕУ (НППА II, 2007);
- Национална стратегија за мониторинг на животната средина, 2004;
- Стратегија за управување со животната средина, 2005;
- Стратегија за подигање на јавната свест во животната средина, 2005;
- Стратегија и акционен план за имплементација на Архуската конвенција, 2005;
- Национален здравствено-еколошки акционен план (НЗЕАП), 1999;
- Рамковна директива за вода (2000/60/ЕС);
- Рамковна директива за квалитет на амбиентен воздух (96/62/ЕС);
- Рамковна директива за отпад (2006/12/ЕС);
- Рамковна директива за бучава (2002/49/ЕС);
- Директива за стратегиска оценка на животна средина (2001/42/ЕС);
- ЕУ Шестиот Акционен План за животна средина (2001/42/ЕС);
- Директивата на советот 96/61/ЕС од 24.09.1996 год. за интегрирана контрола и превенција од загадувањето;
- Достапни искуства и практики.